

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

29.03.2023 nr. 11/3-3/9/448

La nr. _____

*Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public,
garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2022*

Parlamentul Republicii Moldova

Guvernul Republicii Moldova

În conformitate cu articolul 12, alin. (6) al Legii nr. 419-XVI din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, Ministerul Finanțelor prezintă *Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2022*.

Raportul respectiv poate fi accesat și la următoarea adresă electronică:
<http://mf.gov.md/ro/datoria-sectorului-public/rapoarte/datoria>. *Format electronic

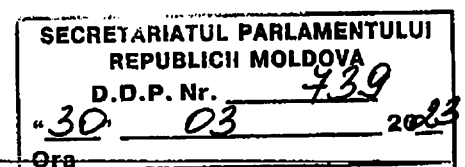
Digitally signed by Sirețeanu Veronica
Date: 2023.03.29 20:56:53 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ministru al Finanțelor

Veronica SIREȚEANU

Executor: A. Cebanu
Tel.: (022) 26 28 22
e-mail: anna.cebanu@mf.gov.md

Ministerul Finanțelor

RAPORT

**privind situația în domeniul
datoriei sectorului public,
garanțiilor de stat
și recreditării de stat
pe anul 2022**

Chișinău 2023

CUPRINS

CUPRINS.....	2
Lista abrevierilor.....	3
Sumar executiv.....	4
Evoluția indicatorilor macroeconomici.....	5
Implementarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”..	7
Datoria sectorului public.....	9
Datoria de stat	12
<i>Datoria de stat externă</i>	15
<i>Datoria de stat internă</i>	19
Garanțiile de stat	23
Creanțele interne	24
Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2022	24
Recreditarea de stat	31
Anexă.....	40

Lista abrevierilor

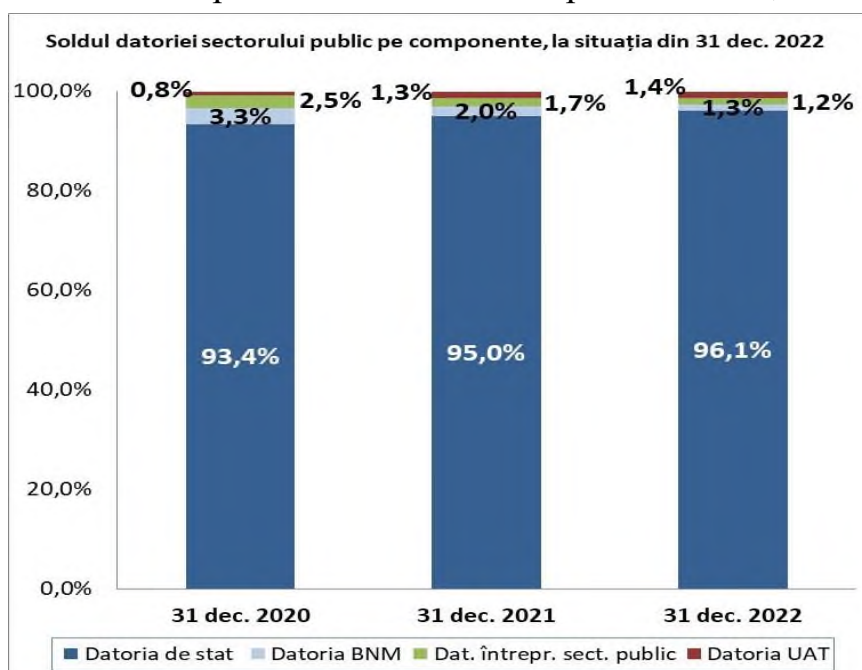
AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
AFD	Agenția Franceză pentru Dezvoltare
ATM	Perioada medie de maturitate
ATR	Perioada medie de refixare
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
CNY	Yuan Renminbi chinezesc
DDP	Direcția datoriei publice
OGP AE	Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă
DMFAS	Sistem de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST (SDR)	Drepturi Speciale de Tragere
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
GBP	Lira sterlină
IP CTIF	Instituția Publică Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
JICA	Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională
JPY	Yen japonez
MF	Ministerul Finanțelor
ODA	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului
PIB	Produs Intern Brut
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
VBS	Veniturile totale ale bugetului de stat
VMS	Valori mobiliare de stat

Notă: În cadrul documentului dat, totalurile pot devia nesemnificativ de la suma componentelor, urmare a rotunjirii.

Sumar executiv

Drept urmare a analizei privind evoluția datoriei sectorului public, se atestă o creștere a soldului acesteia cu 20,4% la situația din 31 decembrie 2022 comparativ cu sfârșitul anului 2021, constituind 98 480,9 mil. lei sau 36,1% din PIB-ul înregistrat la finele anului 2022. Ca pondere în PIB, datoria sectorului public s-a majorat cu 2,3 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2021.

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 31 decembrie 2022 în comparație cu sfârșitul anului 2021 este condiționată în special de majorarea soldului datoriei de stat la valoarea nominală cu 16 907,3 mil. lei și soldul datoriei directe a UAT cu 268,5 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 410,5 mil. lei și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 165,4 mil. lei.

La situația din 31 decembrie 2022, soldul datoriei de stat a constituit 94 660,0 mil. lei¹, dintre care datoria de stat internă – 36,6%, iar datoria de stat externă – 63,4% din total. Majorarea soldului datoriei de stat cu 16 907,3 mil. lei comparativ cu valorile de la sfârșitul anului precedent a fost influențată de finanțarea netă pozitivă atât internă cât și externă. Cu toate acestea, soldul datoriei de stat înregistrat la situația din 31 decembrie 2022 se situează sub plafonul 101 069,8 mil. lei – valoarea precizată a soldului datoriei de stat conform Legii bugetului de stat pentru anul 2022.

La situația din 31 decembrie 2022, soldul garanțiilor de stat (acordate în totalitate în cadrul Programului de stat “Prima casă”) a constituit 1 833,6 mil. lei sau 0,7 % din PIB-ul pentru anul 2022.

În perioada de referință au fost recreditate mijloace financiare în valoare totală de 5 904,0 mil. lei și rambursate 2 025,6 mil. lei. La situația din 31 decembrie 2022, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 11 499,8 mil. lei, dintre care 273,4 mil. lei cu termen expirat.

¹ Începând cu 31.05.2020 soldul datoriei de stat interne se prezintă la valoarea nominală, în conformitate cu prevederile HG nr. 234/2020 "Pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat".

Evoluția indiactorilor macroeconomici

Conform datelor preliminare, PIB-ul estimat pentru anul 2022 a constituit 272 555,9 mil. lei, în descreștere în termeni reali, cu 5,9% față de anul precedent.²

Dinamica procesului inflaționist³

Tendința ascendentă a ratei anuale a inflației din ultimii doi ani s-a inversat la finele anului 2022. Rata anuală a inflației s-a diminuat în luna decembrie 2022 până la 30,2 la sută. Totuși, valoarea actuală încă mare a ratei anuale a inflației este influențată, preponderent, de incertitudinea regională care a dictat prețurile la resursele energetice, precum și de incertitudinea la nivel local ce ține de modalitatea de reflectare a compensațiilor acordate populației în perioada rece a anului, totodată și de situația tensionată în regiune și riscurile escaladării acesteia.

Rata medie anuală a inflației în anul 2022 față de anul 2021 au crescut în medie cu 28,7 %, mai accentuat la locuință, apă, electricitate, gaze și alți combustibili (de 1,7 ori), la transport (cu 35,0%) și la produse alimentare și băuturi nealcoolice (cu 32,7%).

Activitatea de comerț exterior⁴

Exporturile de mărfuri realizate pe parcursul anului 2022 s-au cifrat la 4 335,1 mil. dolari SUA, valoare mai mare cu 37,9%, comparativ cu cea înregistrată în anul 2021.

Importurile de mărfuri au constituit 9 219,1 mil. dolari SUA, nivel superior celui realizat în anul 2021, cu 28,5%.

Balanța comercială s-a soldat cu un deficit de 4 884,0 mil. dolari SUA, fiind cu 851,7 milioane dolari SUA mai mult, comparativ cu cel înregistrat în anul 2021.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2022 a fost de 47,0%, în creștere cu 3,2 p.p., comparativ cu anul 2021.

Politica ratelor

Spre sfârșitul anului 2022, Comitetul executiv al BNM a decis stabilirea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară la nivelul 20,0 la sută anual. Decizia respectivă este condiționată de confirmarea veridicității ultimei prognoze a BNM și tendința dezinflaționistă asociată acesteia. Deși riscurile și incertitudinile la adresa inflației sunt persistente și direct legate de modul în care se vor desfășura evenimentele asociate conflictului militar din Ucraina, inclusiv cu implicațiile acestuia asupra conjuncturii macroeconomice mondiale și autohtone, BNM prin decizia sa vine să susțină o perspectivă cuprinzătoare asupra activității economice, configurând crearea unor precondiții pe piețele monetară, de credit și valutară.⁵

În același timp, ratele de dobândă pe piețele internaționale (Euribor pe 6 luni și USD Libor pe 6 luni) au avut o tendință oscilantă. Valoarea medie pentru luna

² Sursa: Comunicat de presă privind Produsul Intern Brut din 15 martie 2023, Biroul Național de Statistică.

³ Sursa: Biroul Național de Statistică.

⁴ Datele referitoare la export (FOB), import (CIF) de bunuri sunt preluate de la Biroul Național de Statistică.

⁵ Sursa: Comunicate de presă privind deciziile de politică monetară, www.bnm.md

decembrie 2022 a ratei Euribor pe 6 luni a constituit 2,693 %⁶, fiind cu 593 la sută mai mare decât valoarea medie din luna decembrie 2021. Valoarea medie a ratei USD Libor pe 6 luni pentru luna decembrie 2022 a înregistrat 5,16089 %⁷, fiind cu 1567 la sută mai mare comparativ cu valoarea medie din luna decembrie 2021. Aceste rate de referință sunt cel mai des utilizate de creditorii pentru împrumuturile de stat externe acordate Republicii Moldova, purtătoare de rată flotantă a dobânzii.

Piața valutară (ratele de schimb)

Cursul de schimb oficial al monedei naționale înregistrat la sfârșitul anului 2022 a marcat o depreciere de 8,0 la sută față de dolarul SUA și 1,4 la sută față de euro, comparativ cu finele anului 2021. Dinamica cursului oficial al leului moldovenesc față de euro a fost influențată inclusiv de evoluțiile monedei unice europene față de dolarul SUA pe piețele internaționale.

Piața valutară locală a evoluat atipic pentru trimestrul IV, înregistrându-se un surplus de valută în lunile octombrie și decembrie, insuficiența de valută a fost consemnată doar în luna noiembrie pe fondul evoluțiilor de pe piața energetică. În acest sens, dinamica cursului oficial al leului moldovenesc față de dolarul SUA, deși a avut o evoluție sinuoasă, a manifestat o tendință generală de apreciere, cu o fază de depreciere relativ scurtă⁸.

Indicatorii bugetului de stat

La situația din 31 decembrie 2022, veniturile bugetului de stat au însumat 59 248,0 mil. lei, respectiv, cu excepția granturilor, constituind 54 941,7 mil. lei, majorându-se cu 14,3 la sută comparativ cu perioada similară a anului 2021. Cheltuielile și active nefinanciare ale bugetului de stat, s-au majorat cu 21,0 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent, constituind 68 573,5 mil. lei. Soldul bugetului de stat a înregistrat un deficit de 9 325,5 mil. lei, ceea ce constituie 61,6 la sută din valoarea aprobată pentru anul 2022.

⁶ Sursa: <http://www.euribor-ebf.eu/euribor-org/euribor-rates.html>

⁷ Sursa: http://www.wsjprimerate.us/libor/libor_rates_history.htm

⁸ Sursa: Comunicate de presă privind Raportul asupra inflației, www.bnm.md

Implementarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”

Pe parcursul anului 2022, politica în domeniul datoriei de stat a fost orientată spre atingerea obiectivului fundamental în procesul de administrare a datoriei de stat, stabilit în Program, și anume de asigurare a necesităților de finanțare ale soldului (deficitului) bugetului de stat la nivel acceptabil de cheltuieli pe termen mediu și lung, în condițiile limitării riscurilor implicate.

De asemenea, pe parcursul anului 2022 s-a urmărit realizarea obiectivelor specifice de gestionare a datoriei de stat stabilite în vederea atingerii obiectivului fundamental, și anume:

- a) dezvoltarea pieței interne a valorilor mobiliare de stat;
- b) contractarea împrumuturilor de stat externe ținând cont de raportul cost-risc;
- c) realizarea managementului riscului operațional aferent datoriei de stat.

În scopul realizării obiectivelor propuse, Ministerul Finanțelor a întreprins următoarele acțiuni:

1) Au fost evaluate, lunar și trimestrial, și gestionate riscurile aferente portofoliului datoriei de stat și datoriilor condiționale (risc de refinanțare, risc valutar, risc ratei de dobândă), fiind monitorizați parametri de risc asociați datoriei de stat stabiliți în Program, care, potrivit situației din 31 decembrie 2022, au înregistrat următoarele valori:

- datoria de stat scadentă în decurs de un an (% din total) – 27,8%;
- datoria de stat internă (% din total) – 36,4%;
- datoria de stat într-o anumită valută străină (% din total) – 39,2% (euro);
- datoria de stat cu rata dobânzii variabilă (% din total) – 47,8%;
- VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an (% din total) – 92,3%;
- ATM pentru VMS emise pe piața primară (ani) – 0,7ani.

Astfel, toți parametri de risc s-au încadrat în limitele anuale stabilite în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”, cu excepția indicatorilor ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă și VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an, fiind cu 2,8 p.p. și respectiv 2,3 p.p. mai mult comparativ cu valoarea maximă stabilită și ATM pentru VMS emise pe piața primară fiind cu 0,5 ani mai puțin comparativ cu valoarea minimă stabilită conform Programului. Acest fapt se datorează emisiunii pe parcursul anului 2022 în volume mai mari a VMS preponderent pe termen scurt, în legătură cu cererea mai mare pe termen scurt din partea investitorilor pentru VMS. Ponderea relativ înaltă a datoriei cu rata dobânzii flotantă în portofoliul datoriei de stat se datorează atât datoriei de stat externe care pe parcursul perioadei de referință au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe cu rata dobânzii flotantă cât și datoriei de stat interne, care din cauza instrumentelor cu maturitatea de până la un an sunt atribuite la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă și reprezintă un risc al ratei de dobândă, cât și un risc de finanțare pronunțat.

2) Trimestrial, a fost monitorizată sustenabilitatea datoriei de stat. În acest context, a fost calculat indicatorul de sustenabilitate al datoriei de stat și publicat în rapoartele trimestriale privind situația în domeniul datoriei sectorului public,

garanțiilor de stat și recreditării de stat. Astfel, la situația din 31 decembrie 2022, ponderea serviciului datoriei de stat în raport cu veniturile bugetului de stat (cu excepția granturilor) se încadrează în limite sustenabile, constituind 4,8%, sub plafonul de 8,0 % stabilit în Program, respectiv momentan nu produce riscuri adiționale asupra stabilității macroeconomice a țării.

3) În vederea extinderii maturității portofoliului de VMS, luând în considerare lipsa cererii pentru VMS cu termen lung de circulație, începând cu luna octombrie 2022 a fost emis un nou instrument de VMS – obligațiuni de stat cu rată flotantă cu termen de circulație de trei ani.

4) Pentru a realiza un profil mai uniform al răscumpărării VMS, pe parcursul anului 2022 Ministerul Finanțelor, în procesul de emisiune a VMS pe piața primară, a ținut cont de necesitățile de refinanțare a datoriei de stat interne, evitând concentrarea în perioadele viitoare a răscumpărării unor volume considerabile de VMS.

5) Cel puțin o dată pe trimestru au fost organizate ședințe cu dealerii primari, în cadrul cărora au fost discutate inclusiv perspectivele dezvoltării pieței VMS. La fel, au avut loc ședințe cu brokeri nebancari, pentru a identifica care sunt potențialele obstacole privind tranzacționarea VMS la Bursa de Valori a Moldovei. Totodată, cu ocazia Zilelor Americii în Chișinău, Căușeni, Bălți, Edineț și Rezina, au fost efectuate sondaje în vederea evaluării nivelului de cunoaștere și a potențialului persoanelor fizice de a investi în VMS.

6) Pentru implementarea Conceptului Programului de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova, a fost selectată compania implementatoare a sistemului informațional. Astfel, în semestrul II al anului 2023 se preconizează lansarea acestui program.

7) Pe parcursul anului 2022, pentru asigurarea gradului de transparență și predictibilitate a pieței VMS, pe pagina web oficială a Ministerului Finanțelor au fost publicate circa 493 de informații.

8) Pentru realizarea acțiunii de monitorizare și evaluare a performanțelor dealerilor primari, au fost efectuate o evaluare anuală (2021) și patru evaluări trimestriale (trimestrul IV al anului 2021, trimestrele I, II și III ale anului 2022) ale performanței dealerilor primari în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont, aprobat prin Hotărârea nr.170/2018.

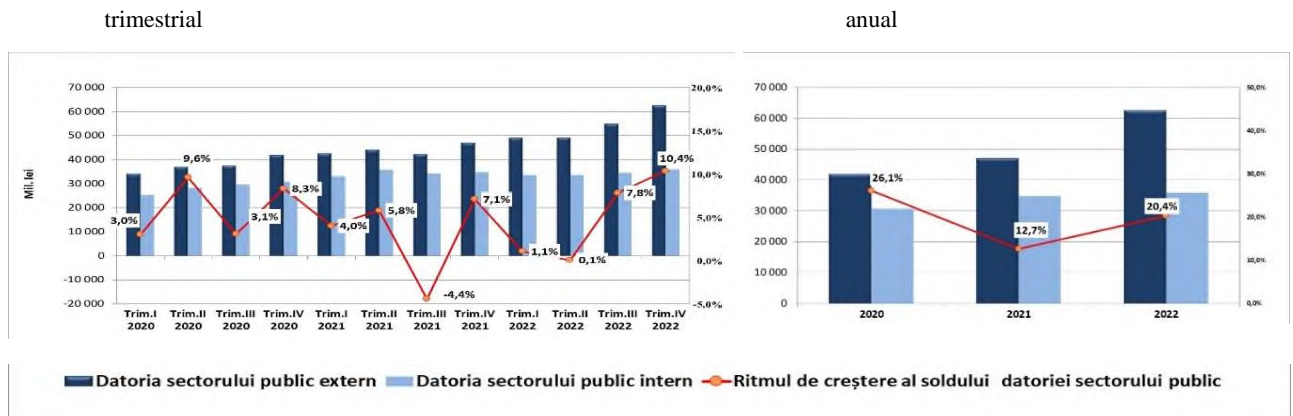
9) La situația din 31 decembrie 2022, în structura împrumuturilor de stat externe creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori, constituind 93,6% din soldul total al datoriei externe. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe o deține Fondul Monetar Internațional – cu 32,1%, urmat de Agenția Internațională de Dezvoltare cu 26,6%, Banca Europeană de Investiții – cu 13,5%, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – cu 11,8%, Uniunea Europeană – cu 6,3%, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – cu 4,9%, și alți creditori cu o pondere cumulativă de 4,8%.

10) Pe parcursul anului 2022 a fost implementat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2022. Documentul stabilește principalele măsuri de reacție la riscurile operaționale, urmărindu-se în același timp diminuarea probabilității de apariție ulterioară a acestora.

Datoria sectorului public

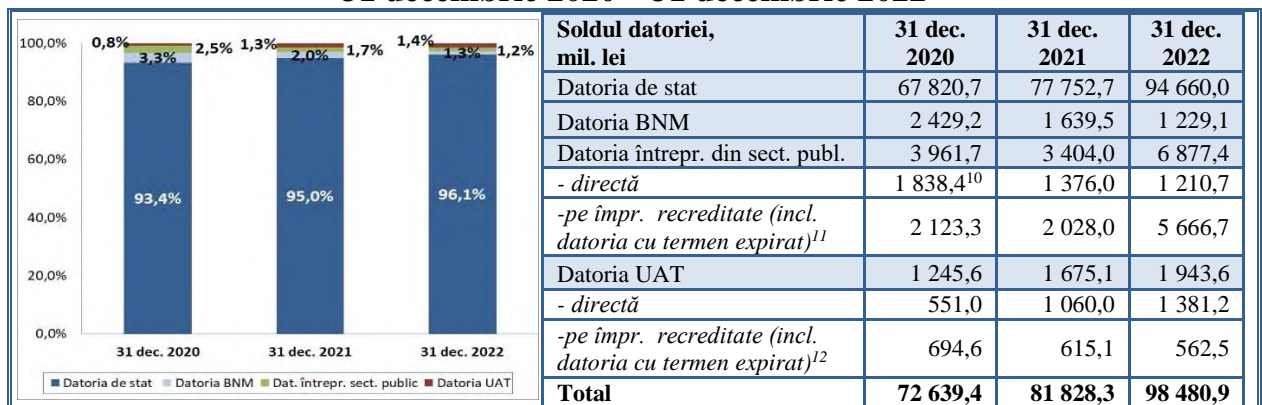
La situația din 31 decembrie 2022, soldul datoriei sectorului public⁹ s-a majorat cu 16 652,7 mil. lei comparativ cu sfârșitul anului 2021 și a constituit 98 480,9 mil. lei, înregistrând o de creștere de 20,4%, fiind influențată preponderent de majorarea datoriei externe a sectorului public. Ținând cont că datoria sectorului public la situația din 31 decembrie 2022 este formată din 96,1 la sută din datoaria de stat, pe parcursul anului 2022, în contextul evoluțiilor macroeconomice și a condițiilor economice naționale, Ministerul Finanțelor s-a axat pe acoperirea deficitului begetar prin contractarea datoriei preponderent din surse externe, drept urmare având un impact semnificativ în creșterea datoriei sectorului public, dar în limite sustenabile.

Evoluția ritmului de creștere a soldului datoriei sectorului public, în perioada 2020-2022

Conform datelor privind PIB-ul înregistrat pentru anul 2022, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31 decembrie 2022, a constituit 36,1%, înregistrând o majorare cu 2,3 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2021 și o diminuare 0,3 p.p. comparativ cu anul 2020. Evoluția datoriei sectorului public pe componente se prezintă în cele ce urmează.

Evoluția datoriei sectorului public, pe componente, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

⁹ Soldul datoriei sectorului public se compune din datoria de stat, datoria BNM și datoria direct contractată a întreprinderilor din sectorul public și UAT-ilor, cu maturitatea ≥ 1 an.

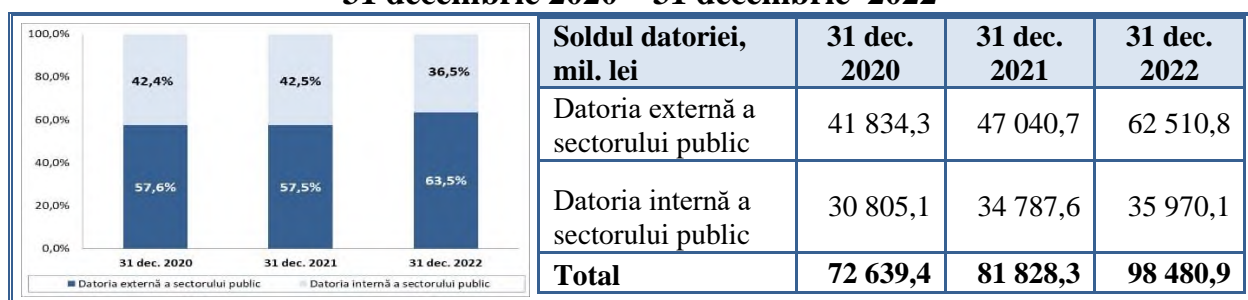
¹⁰ Soldul datoriei direct contractată a întreprinderilor din sectorul public a fost actualizat la situația din 31.12.2020.

¹¹ Datoria întreprinderilor din sectorul public pe împrumuturile recreditate nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

¹² Datoria UAT-ilor pe împrumuturile recreditate nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 31 decembrie 2022 în comparație cu sfârșitul anului 2021 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat cu 16 907,3 mil. lei și soldul datoriei directe a UAT cu 268,5 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 410,5 mil. lei, soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 165,4 mil. lei. Similar anilor precedenți, datoria de stat continuă să înregistreze ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public (96,1%).

Evoluția soldului datoriei sectorului public, pe surse, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

La situația din 31 decembrie 2022, datoria externă a sectorului public a constituit 3 262,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 62 510,8 mil. lei), sau 63,5% din soldul datoriei sectorului public, iar datoria internă a sectorului public a constituit 35 970,1 mil. lei (36,5%). Pe parcursul anului 2022 datoria sectorului public s-a majorat față de sfârșitul anului 2021, fiind influențată în special de creșterea datoriei externe a sectorului public, care a înregistrat o evoluție ascendentă de 32,9 la sută, dar și creșterea datoriei interne a sectorului public înregistrând o evoluție de 3,4 la sută.

La situația din 31 decembrie 2022, în structura datoriei directe a UAT se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională – 56,8%, micșorându-se cu 9,5 p.p. față de finele anului 2021 și cu 1,4 p.p. față de anul 2020, iar 81,1% din datoria directă a UAT o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, cu 1,4 p.p. mai puțin decât la finele anului 2021 și cu 5,3 p.p. comparativ cu finele anului 2020. Totodată, 17,0% din totalul datoriei directe a UAT urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

La situația din 31 decembrie 2022 garanții externe emise de UAT în favoarea creditorilor externi, pentru împrumuturile direct contractate, se înregistrează în sumă de 510,3 mil. lei. Garanțiile interne emise de UAT au constituit 255,3 mil. lei, dintre care pe împrumuturile recreditate 255,0 mil. lei.

La situația din 31 decembrie 2022, în structura datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public, se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională – 52,3% diminuându-se cu 4,4 p.p. față de finele anului 2021 și cu 12,7 p.p. față de anul 2020, iar 77,5% din datoria directă a întreprinderilor din sectorul public o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, mai puțin cu 2,2 p.p. decât la finele anului 2021 și cu 5,9 p.p. comparativ anul 2020. Totodată, 40,9% din totalul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

În ce privește arieratele la împrumuturile entităților sectorului public acestea au înregistrat la 31 decembrie 2022, valoarea de 112,1 mil. lei, fiind formate în totalitate din arieratele la împrumuturile interne ale întreprinderilor din sectorul public.

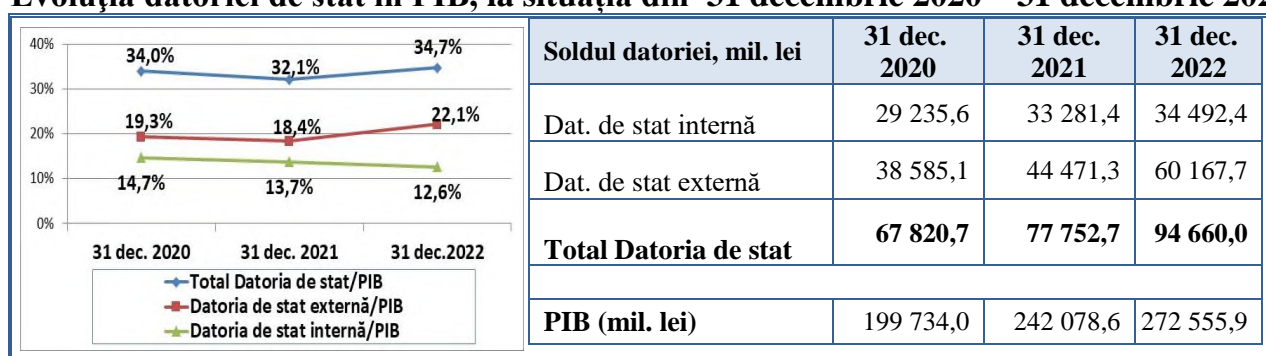
Comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2021, valoarea arieratelor la împrumuturile interne s-a diminuat cu 5,1 mil. lei sau 4,4 la sută comparativ cu finele anului 2021. Arierate la împrumuturile externe ale sectorului public nu au fost înregistrate.

Datoria de stat

La situația din 31 decembrie 2022, soldul datoriei de stat a constituit 94 660,0 mil. lei, majorându-se cu 16 907,3 mil. lei la valoarea nominală, sau cu 21,7 la sută față de sfârșitul anului 2021, fiind influențat de majorarea soldului datoriei de stat externe cu 15 696,3 mil. lei și de majorarea soldului datoriei de stat interne la valoarea nominală cu 1 211,0 mil. lei. Modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive în valoare de 751,4 mil. dolari SUA și fluctuației negative a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute în valoare de -116,9 mil. dolari SUA.

Conform datelor privind PIB-ul pentru anul 2022, ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 31 decembrie 2022, a constituit 34,7%, înregistrând o majorare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2021 cu 2,6 p.p.

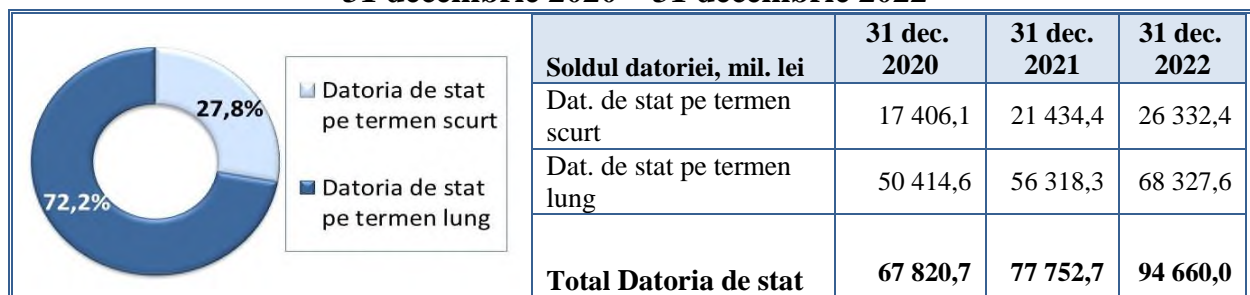
Evoluția datoriei de stat în PIB, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

Structura datoriei de stat poate fi analizată prin prisma a patru aspecte, cum sunt: maturitatea, valuta, rata dobânzii și instrumente ale datoriei.

1) Structura datoriei de stat conform maturității rămase reflectă intervalul de timp în care plățile ajung la scadență. Datoria de stat pe termen scurt se situează la nivelul de 27,8 la sută, ceea ce înseamnă că mai mult de o pătrime din soldul datoriei de stat urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria pe termen lung constituie 72,2 la sută din portofoliul datoriei de stat, cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor de stat externe și valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat.

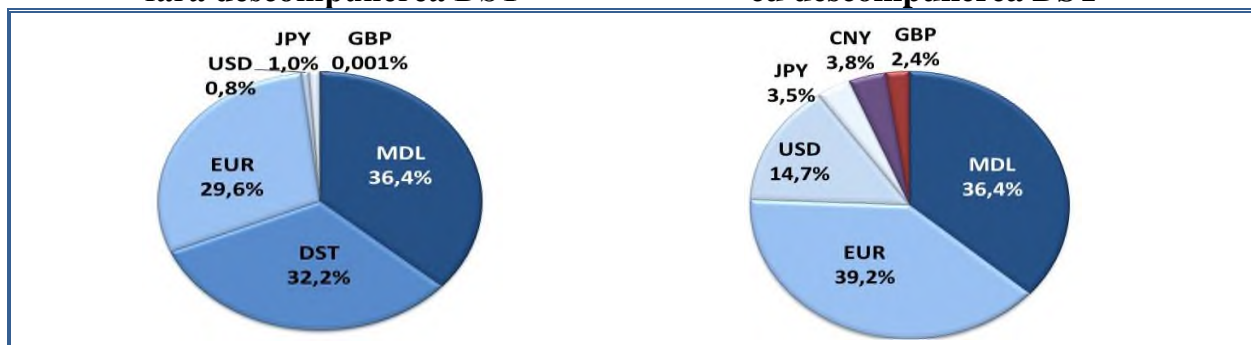
Structura datoriei de stat conform maturității rămase, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

2) Potrivit structurii pe valute a datoriei de stat, ponderea majoră îi revine datoriei de stat interne în Lei moldovenești – 36,4%, urmată de împrumuturile de stat externe

denominate în coșul valutar DST cu 32,2%. Următoarele poziții sunt ocupate de Euro – 29,6%, Yenul japonez – 1,0%, Dolarul SUA – 0,8% și Lira sterlină – 0,001%.

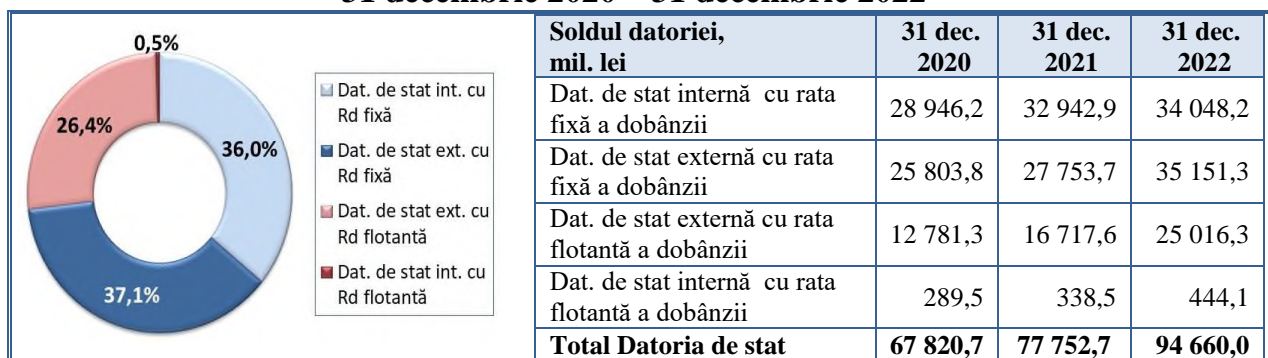
Structura datoriei de stat, pe valute, la situația din 31 decembrie 2022, fără descompunerea DST

În structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, poziția dominantă este ocupată de Leul moldovenesc – 36,4%, urmat de Euro – 39,2%, Dolarul SUA – 14,7%, Yuanul Renminbi chinezesc – 3,8% Yenul japonez – 3,5% și Lira sterlină – 2,4%.

3) În ce privește structura pe tipuri de rată a dobânzii, datoria cu rata flotantă a dobânzii a constituit 26,9 la sută din portofoliul datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2022, ceea ce reprezintă o majorare cu 5,0 p.p. în comparație cu sfârșitul anului 2021. Totodată, la situația din 31 decembrie 2022, datoria de stat purtătoare de rată fixă a dobânzii a constituit 78,1 la sută din portofoliul datoriei de stat.

Structura datoriei de stat, pe tipuri de rată a dobânzii, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

Instrumentele datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii, la situația din 31.12.2022 sunt:

a) împrumuturile de stat externe contractate de la instituțiile financiare internaționale (BEI, BDCE, UE, FIDA, AID, FMI), precum și de la creditorii bilaterali (Agenția Franceză pentru Dezvoltare, Guvernul SUA, UniCredit Austria¹³, Banca germană KfW, JICA, Guvernul Poloniei);

¹³ Împrumuturile de stat externe contractate de la BDCE, FMI și UniCredit Austria, a căror rată a dobânzii constituie 0,00% sau nu sunt purtătoare de rată a dobânzii, în scopul raportării, sunt atribuite categoriei de instrumente a datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii.

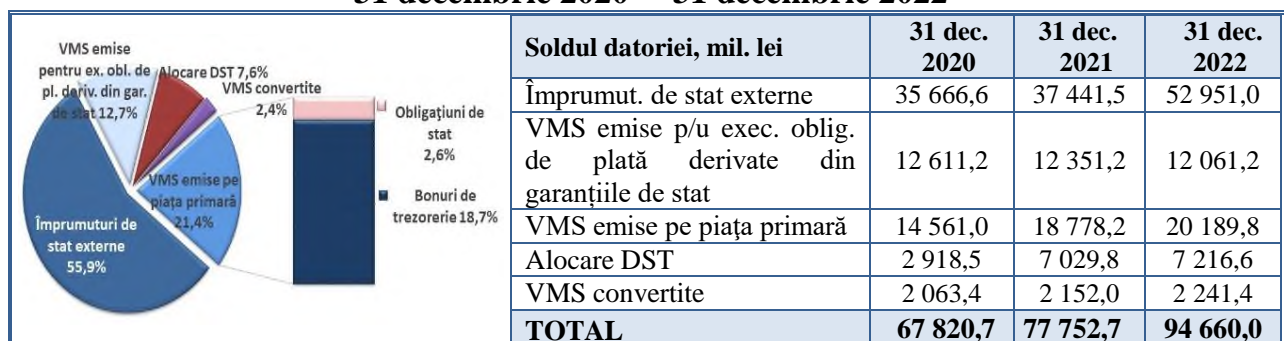
- b) VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat¹⁴;
- c) VMS emise pe termen scurt (bonurile de trezorerie);
- d) VMS convertite;
- e) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5 și 7 ani).

Instrumentele cu rata flotantă a dobânzii sunt:

- a) împrumuturile de stat externe cu rata flotantă a dobânzii, contractate de la organizațiile financiare internaționale (BEI, BIRD, BERD, FMI) și de la creditorii bilaterali (Guvernul Rusiei, AFD);
- b) alocarea DST de la FMI;
- c) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 și 3 ani).

4) În structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația de la 31 decembrie 2022, ponderea majoritară o dețin împrumuturile de stat externe cu 48,2 la sută, micșorându-se cu 4,4 p.p. față de ponderea care o deținea la sfârșitul anului 2020. A doua poziție este ocupată VMS emise pe piața primară cu ponderea de 24,1%, după care urmează VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat cu ponderea de 15,9%, alocarea DST cu 9,0% și VMS convertite (în portofoliul BNM) cu 2,8%.

Structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

Ponderea obligațiunilor de stat în totalul datoriei de stat a înregistrat un nivel de 2,6%, iar ponderea bonurilor de trezorerie 18,7%.

Serviciul datoriei de stat¹⁵

Pe parcursul anului 2022, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 2 645,4 mil. lei, care se compune din:

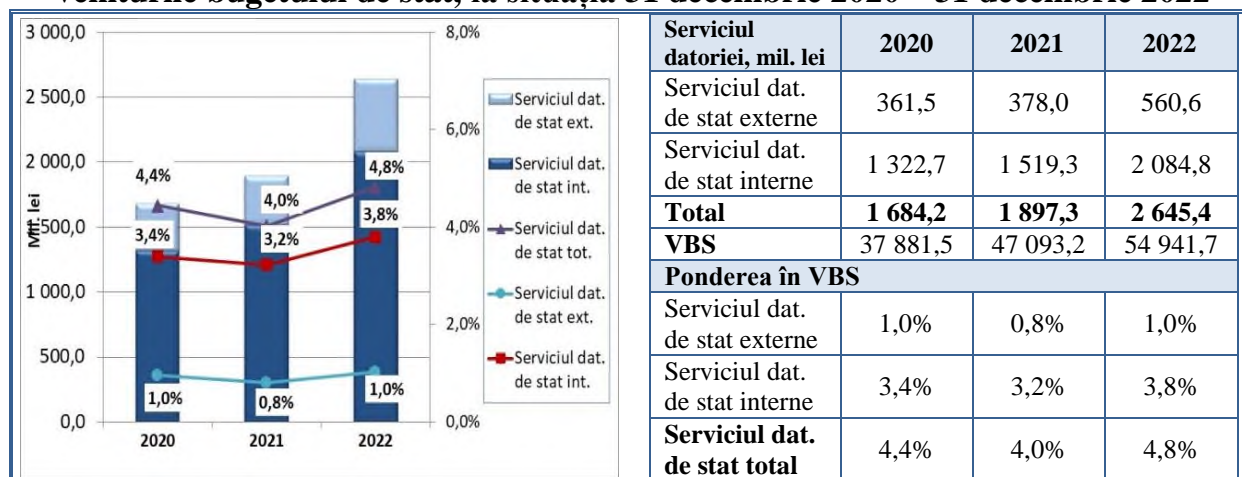
- a) Serviciul datoriei de stat externe în valoare de 560,6 mil. lei (21,2%);
- b) Serviciul datoriei de stat interne în valoare de 2 084,8 mil. lei (78,8%).

Suma destinată serviciului datoriei de stat, adică costul asociat acesteia, s-a majorat cu 39,4 % comparativ cu finele anului precedent, ca urmare a creșterii ratelor de dobândă odată cu creșterea accentuată a inflației.

¹⁴ VMS emise conform Legii nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17.11.2014 și nr. 101 din 01.04.2015.

¹⁵ Serviciul datoriei de stat reprezintă plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.

Evoluția serviciului datoriei de stat, în valori nominale (mil. lei) și ca pondere în veniturile bugetului de stat, la situația 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

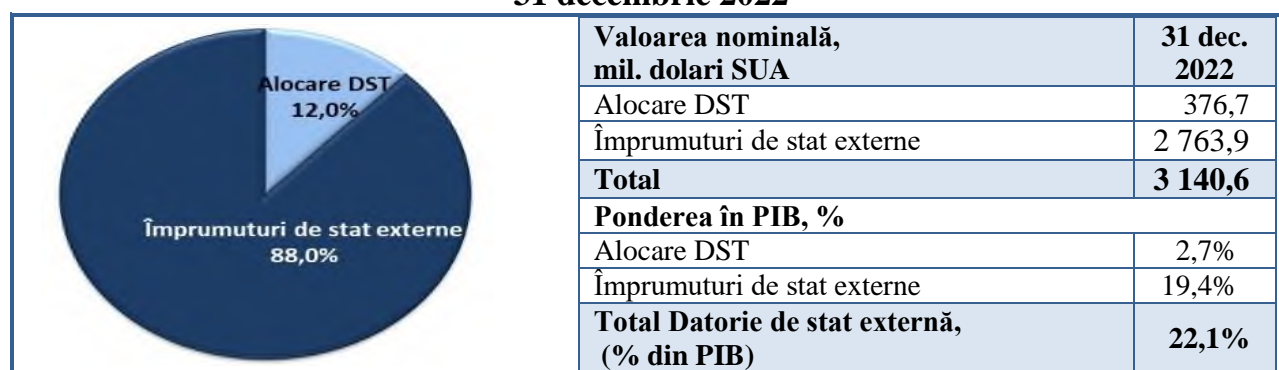
Datoria de stat externă

La situația din 31 decembrie 2022, soldul datoriei de stat externe a constituit 3 140,62 mil. dolari SUA (echivalentul a 60 167,7 mil. lei), fiind format în totalitate din datorie de stat externă directă.

De la începutul anului 2022, soldul datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA a înregistrat o majorare cu 634,5 mil. dolari SUA sau cu 25,3%. Această modificare este justificată prin finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 751,5 mil. dolari SUA și prin fluctuația negativă a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute în sumă de -116,9 mil. dolari SUA. Totodată, ca urmare a deprecierei monedei naționale față de dolarul SUA, soldul datoriei de stat externe exprimat în lei s-a majorat cu 4 436,75 mil. lei sau cu 8,0%.

Ca pondere în PIB, la 31 decembrie 2022, datoria de stat externă a înregistrat 22,1 la sută, majorându-se comparativ cu situația din 31 decembrie 2021, cu 3,7 p. p.

Structura datoriei de stat externe și ponderea acesteia în PIB, la situația din 31 decembrie 2022

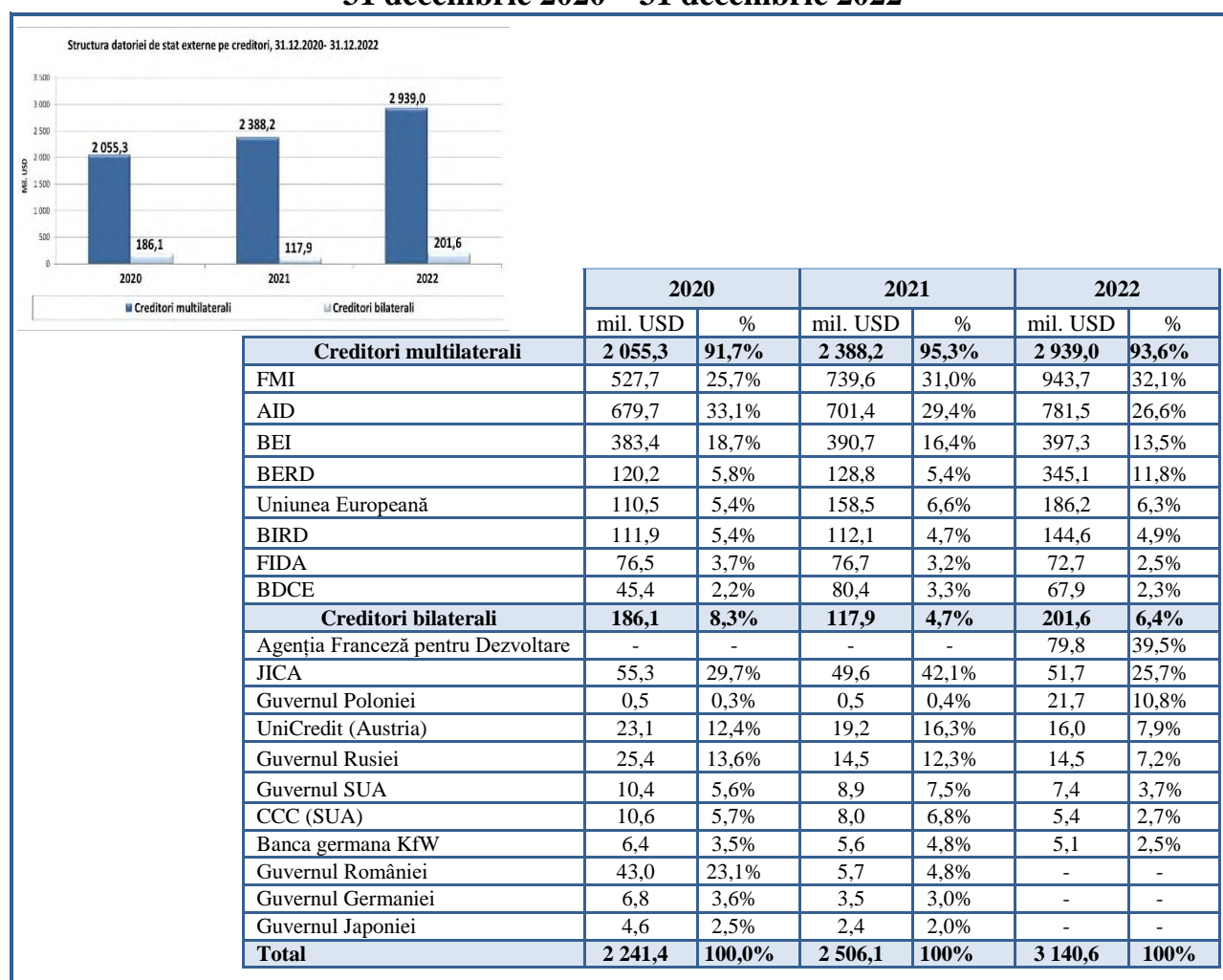
În structura datoriei de stat externe pe instrumente, la situația din 31 decembrie 2022, împrumuturile de stat externe au ocupat ponderea majoră de 88,0 la sută ceea ce indică o majorare cu 3,8 p.p. comparativ cu cea de la sfârșitul anului 2021.

În structura datoriei de stat externe pe creditori, creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori. Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali, la

situația din 31 decembrie 2022, a constituit 2 939,0 dolari SUA (echivalentul a 56 304,3 mil. lei) sau 93,6% din soldul total al datoriei de stat externe, fiind cu 1,7 p.p. mai puțin decât la finele anului 2021. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali o deține FMI – cu 32,1%, urmată de AID cu 26,6%, BEI – cu 13,5%, BERD – 11,8%, UE – cu 6,3%, BIRD – cu 4,9% și alți creditori cu o pondere cumulativă de 4,8 la sută.

Datoria de stat externă față de creditorii bilaterali a constituit 201,6 mil. dolari SUA (echivalentul a 3 863,4 mil. lei) sau 6,4% din soldul total al datoriei de stat externe. AFD îi revine ponderea majoră de circa 39,5% din datoria față de creditorii bilaterali, JICA cu o pondere de 25,7%, urmată de Guvernul Poloniei cu o pondere de 10,8%, UniCredit Bank (Austria) cu o pondere de 7,9%, și alți creditori cu o pondere cumulativă de 16,0 la sută.

Structura datoriei de stat externe pe creditori, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

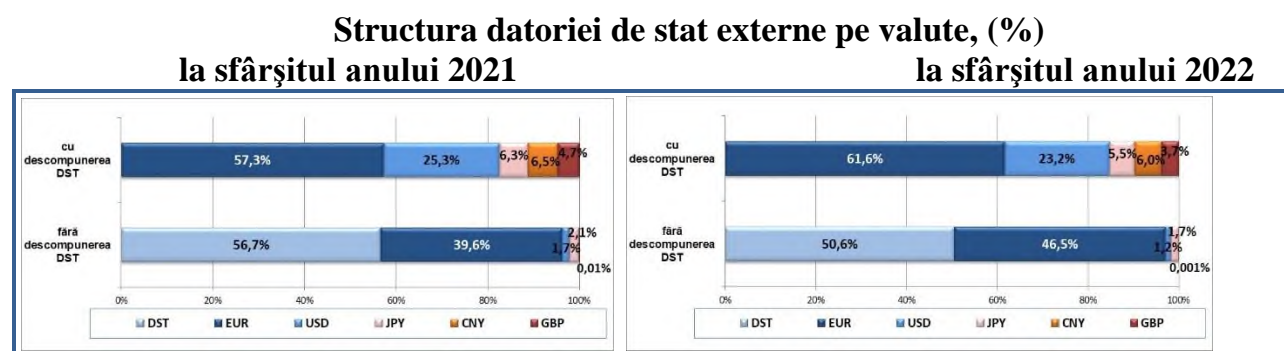

Ca evoluție, comparativ cu situația din 31.12.2020, se observă, în valoare nominală, tendința ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali și bilaterali.

În ce privește structura datoriei de stat externe pe valute, ponderea majoră aparține coșului valutar DST, reprezentat de împrumuturile de stat externe de la instituțiile financiare internaționale, cum sunt AID, FMI și FIDA, care ocupă 50,6% la sută din

portofoliul datoriei de stat externe, cu 6,1 p.p. mai puțin decât la sfârșitul anului 2021. A doua poziție este ocupată de împrumuturile acordate în euro cu 46,5% (cu 6,9 p.p. mai mult decât la finele anului 2021), urmată de împrumuturile acordate în yenul japonez cu 1,7% (cu 0,3 p.p. mai puțin decât la finele anului 2021), iar suma ponderilor celorlalte valute cum sunt dolarul SUA și lira sterlină, formează în total 1,2% din soldul datoriei de stat externe.

Odată cu descompunerea coșului valutar DST pe valute componente, 61,6 la sută din datoria de stat externă e deținută de euro, după care urmează dolarul SUA cu 23,2%, yuanul chinezesc cu 6,0%, yenul japonez cu 5,5% și lira sterlină cu 3,7%.

Deservirea datoriei de stat externe

La capitolul deservirii datoriei de stat externe, pe parcursul anului 2022, au fost utilizate mijloace financiare în sumă de 142,0 mil. dolari SUA (echivalentul 2 688,3 mil. lei). În raport cu perioada similară a anului precedent a fost înregistrată o micșorare a deservirii datoriei de stat externe cu circa 18,6 mil. dolari SUA sau cu 11,6%. Această evoluție a fost cauzată preponderent de micșorarea sumei destinate plăților de principal, inclusiv rambursarea integrală a tranșei nr. 1 și tranșei nr. 2, în anul 2021, a împrumutului acordat de către Guvernul României, precum și imposibilitatea efectuării plăților către Federația Rusă din cauza sancțiunilor aplicate acesteia.

În ce privește creditorii în favoarea cărora se deservesc împrumuturile de stat externe, cea mai mare pondere în totalul deservirii datoriei de stat externe pentru care au fost utilizate mijloace financiare pe parcursul anului 2022, a fost ocupată de următorii creditorii:

- 1) AID – 28,9% (41,1 mil. dolari SUA);
- 2) BERD – 20,5% (29,0 mil. dolari SUA);
- 3) BEI – 14,5% (20,6 mil. dolari SUA);
- 4) FMI – 11,0% (15,6 mil. dolari SUA);
- 5) BDCE – 5,4% (7,7 mil. dolari SUA) etc.

La situația din 31 decembrie 2022, mijloacele financiare utilizate pentru deservirea datoriei de stat externe au fost divizate în:

a) Rambursarea sumei principale, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 112,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 2 127,7 mil. lei), cu 26,7 mil. dolari SUA (echivalentul a 330,8 mil. lei) sau cu 19,2% mai puțin decât în perioada similară a anului precedent.

b) Serviciul datoriei de stat externe, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 29,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 560,6 mil. lei), cu 8,1 mil. dolari SUA

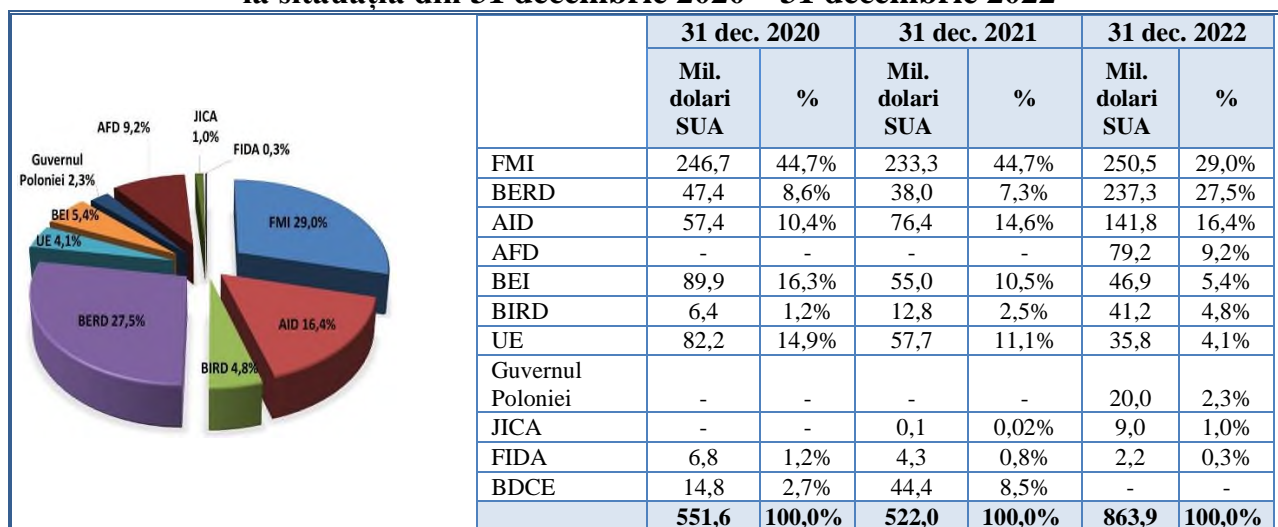
(echivalentul a 182,6 mil. lei) sau cu 37,7% mai mult decât în perioada similară a anului precedent.

Surse de finanțare externă

La capitolul intrări de împrumuturi de stat externe, pe parcursul anului 2022, au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe sub formă de mijloace financiare în sumă totală de 863,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 16 478,0 mil. lei), ceea ce reprezintă o majorare cu 341,9 mil. dolari față de perioada similară a anului precedent.

În structura intrărilor de împrumuturi de stat externe sub formă de mijloace financiare pe tipuri de creditori, volumul cel mai mare îl deține FMI cu 250,5 mil. dolari SUA (29,0%); urmat de BERD cu 237,3 mil. dolari SUA (27,5%); AID cu 141,8 mil. dolari SUA (16,4%); AFD cu 79,2 mil. dolari SUA (9,2%); BEI cu 46,9 mil. dolari SUA (5,4%); BIRD cu 41,2 mil. dolari SUA (4,8%); UE cu 35,8 mil. dolari SUA (4,1%); și alți creditori cu o pondere cumulativă de 3,6 la sută.

Debursări privind împrumuturile de stat externe, pe creditori, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

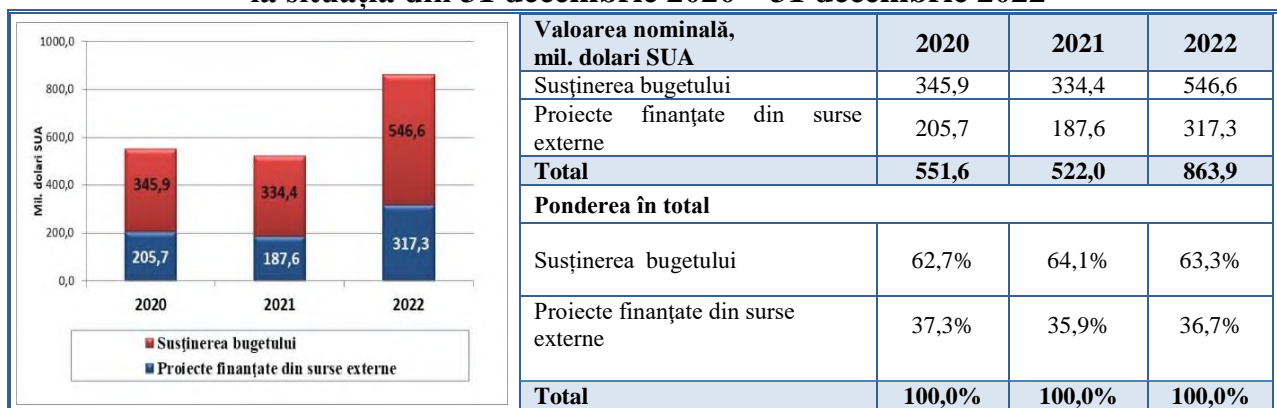

În ce privește structura pe destinații, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe pe parcursul anului 2022, a fost destinat după cum urmează:

1) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe – 317,3 mil. dolari SUA (echivalentul a 6 092,0 mil. lei) ceea ce reprezintă 36,7% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;

2) pentru susținerea bugetului de stat – 546,6 mil. dolari SUA (echivalentul a 10 386,0 mil. lei), ceea ce reprezintă 63,3% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe.

Debursări privind împrumuturile de stat externe (mijloace financiare), pe destinații, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

Datoria de stat internă

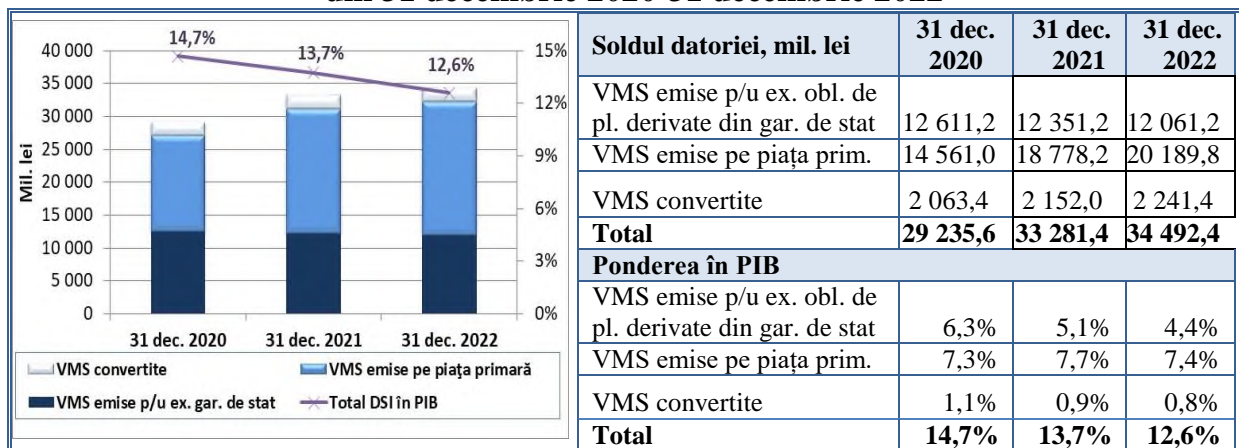
La situația din 31 decembrie 2022, soldul datoriei de stat interne a constituit 34 492,4 mil. lei la valoarea nominală, dintre care:

- VMS convertite 2 241,4 mil. lei (6,5%)
- VMS emise pe piața primară 20 189,8 mil. lei (58,5%)
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat 12 061,2 mil. lei (35,0%)

Comparativ cu situația din 31 decembrie 2021, datoria de stat internă s-a majorat cu 1 211,0 mil. lei la valoarea nominală. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii VMS pe piața primară, cu 1 411,7 mil. lei la valoarea nominală.

Cu toate că soldul datoriei de stat interne pentru anul 2022, în valori nominale s-a majorat în comparație cu anul 2021, dar ca pondere în PIB s-a diminuat cu 1,1 p.p., înregistrând 12,6 la sută.

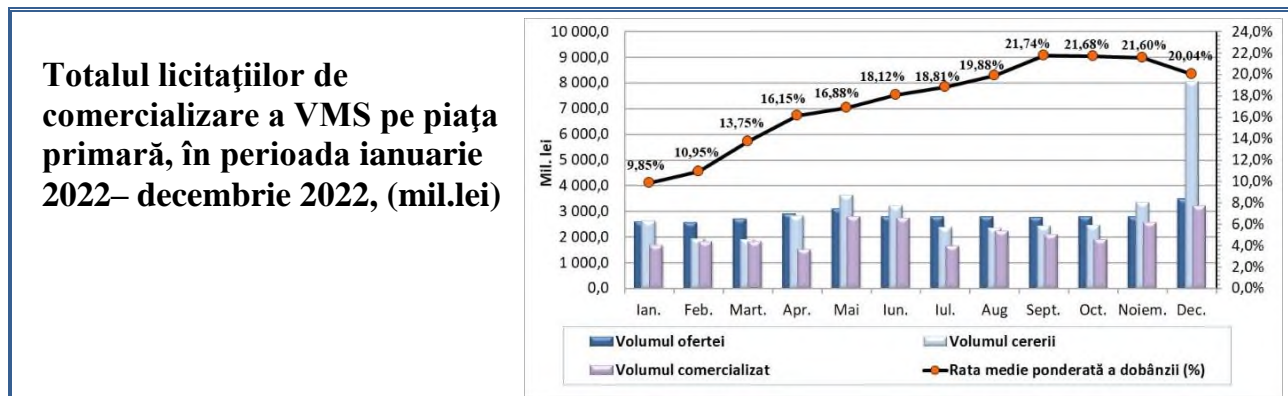
Evoluția datoriei de stat interne și ponderea acesteia în PIB, la situația din 31 decembrie 2020-31 decembrie 2022

Structura datoriei de stat interne se caracterizează prin următoarele instrumente:

1) Valorile mobiliare de stat emise pe piață primară

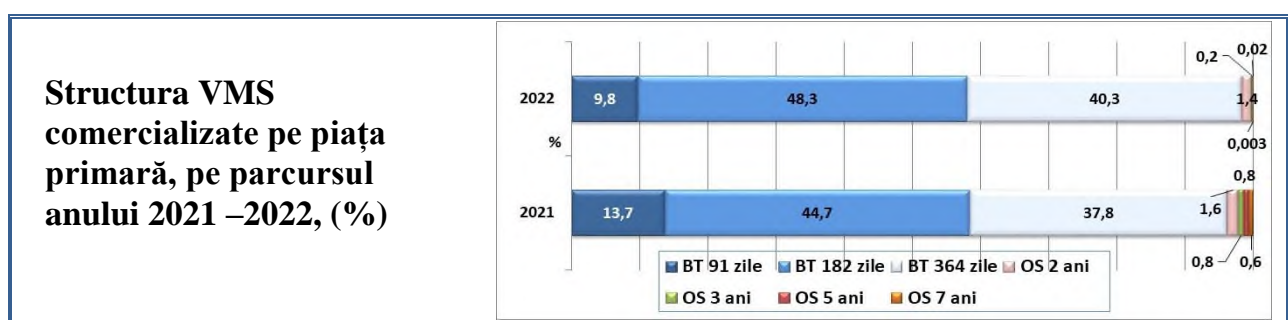
Pe parcursul anului 2022, Ministerul Finanțelor a oferit pe piața primară spre vânzare VMS în sumă de 34 315,0 mil. lei. Cererea la VMS a constituit 37 381,0 mil. lei, fiind superioară ofertei cu 3 066,0 mil. lei sau de 1,1 ori.

Ca rezultat, au fost comercializate VMS în sumă de 26 288,1 mil. lei la valoarea nominală, cu 1 025,3 mil. lei mai mult comparativ cu volumul VMS comercializat în anul 2021. Totodată, au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în perioada de referință în sumă de 27 028,5 mil. lei la valoarea nominală.

Pe piața primară în această perioadă au fost emise 7 tipuri de VMS:

- Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 91 de zile;
- Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 182 de zile;
- Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 364 de zile;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 2 ani;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 3 ani;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 5 ani;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 7 ani.

Ponderea majoră în VMS comercializate pe piața primară în perioada de gestiune o constituie bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (48,3%), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (40,3%) și cele cu scadența de 91 zile (9,8%).

În anul 2022 volumul comercializat al Obligațiunilor de stat pe termen de 2 și 3 ani (cu dobândă fixă și flotantă) și Obligațiunilor de stat cu dobândă fixă pe termen de 5 și 7 ani a constituit respectiv 374,8 mil. lei (1,4% din volumul total comercializat), 53,5 mil. lei (0,2%), 0,9 mil. lei (0,003%) și 4,0 mil. lei (0,02%). Comparativ cu anul

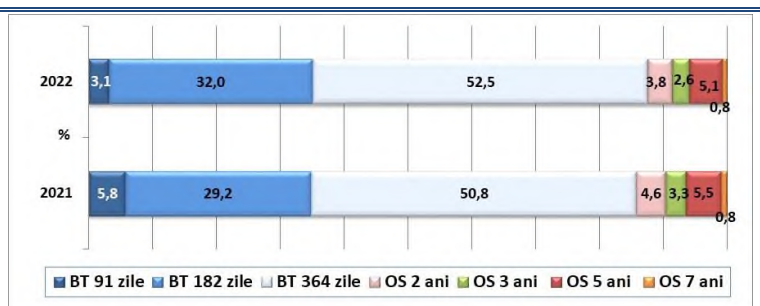
2021 volumul comercializat al obligațiunilor de stat s-a micșorat cu 528,2 mil. lei. Datorită faptului că cererea pentru obligațiunile de stat cu termenul de circulație mai mare de 3 ani era mult mai mică decât oferta, sau chiar deloc nu exista în unele cazuri, începând cu trimestrul IV al anului 2022 emisiunea de obligațiuni de stat cu termenul de circulație de 5 și 7 ani a fost sistată.

Volumul VMS procurat de investitorii non-bancari s-a majorat comparativ cu anul 2021 cu 4 823,3 mil. lei, înregistrând 6 687,0 mil. lei la valoarea nominală, iar ponderea acestora în volumul total comercializat a constituit 25,4%. Totuși băncile comerciale continuă să rămână principalii investitori în VMS, cu o pondere de 74,6% în totalul VMS procurate.

În perioada de gestiune, pe piața valorilor mobiliare de stat activau 9¹⁶ dealeri primari. Din volumul total de VMS adjudecate, 72,5% (19 071,2 mil. lei) au fost procurate de către dealerii primari în nume și din cont propriu.

Printre cele mai active bănci – dealeri primari, care au procurat VMS pe piața primară pe parcursul anului 2022, se numără băncile sisteme: BC „Victoriabank” S.A., BC „Moldindconbank” S.A. și BC „Moldova – Agroindbank” S.A.

Structura VMS emise pe piața internă aflate în circulație, pe parcursul anului 2021 – 2022, (%)

Volumul VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2022 la valoarea nominală a constituit 20 189,8 mil. lei. Ponderea majoră în VMS aflate în circulație o constituie bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (52,5 %), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (32,0%) și Obligațiunile de stat cu maturitatea de 5 ani (5,1%).

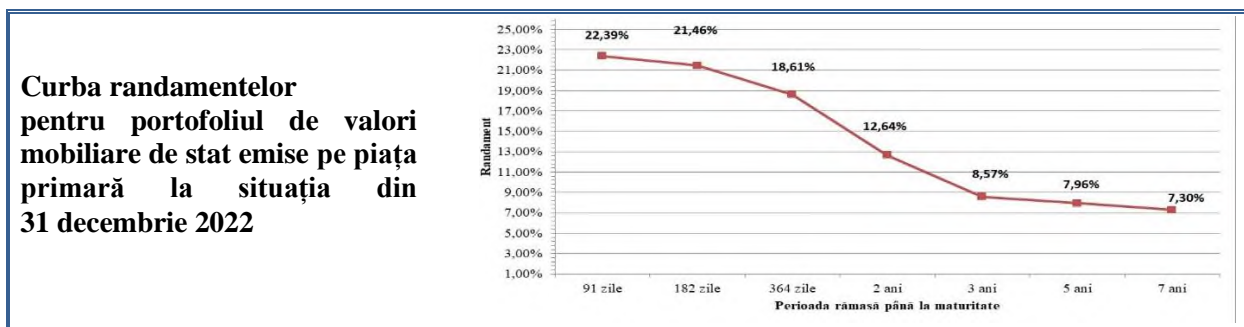
Comparativ cu perioada de la sfârșitul anului 2021, Obligațiunile de stat în circulație cu maturitatea de 2, 3 și 5 ani s-au diminuat respectiv cu 0,8, 0,7 și 0,4 p.p., iar cele cu maturitatea de 7 ani nu s-au modificat și au constituit 0,8 p.p. Bonurile de trezorerie cu scadența de 91 zile s-au micșorat cu 2,7 p.p., iar cele de 182 și 364 zile s-au majorat respectiv cu 2,8 și 1,7 p.p.

Scadența medie ponderată anuală a VMS emise la situația din 31 decembrie 2022 s-a diminuat cu 28 zile față de situația de la începutul anului și a constituit 253 zile.

Reieșind din volumul VMS emise pe piața primară și aflat în circulație la situația din 31.12.2022 și utilizând datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg, a fost construită curba randamentelor pentru portofoliul de valori mobiliare de stat emise pe piața primară în baza cotațiilor afișate de dealerii primari. În momentul în care va spori nivelul de lichiditate al pieței secundare a VMS din Republica Moldova, curba va fi

¹⁶ Statutul de dealer primar pentru BC „EuroCreditBank” S. A. a fost suspendat pe o perioadă de 3 luni, începând cu 3 iunie 2022.

construită în baza randamentului/prețului de tranzacționare de facto, ceea ce va majora gradul de precizie al rezultatelor obținute.

Este de notat că, curba randamentelor reprezintă o curbă descendentă, ceea ce presupune că randamentele VMS pe termen scurt sunt mai mari decât randamentele VMS pe termen lung. În general, atunci când inflația este ridicată, randamentele VMS sunt mai mari, deoarece investitorii cer o dobândă mai mare pentru a-și proteja investiția împotriva efectelor inflației. În politica sa, Ministerul Finanțelor a încercat să tempereze creșterea ratelor pe termen mai lung, bazându-se pe prognoza inflației pe termen lung al BNM.

2) Valorile mobiliare de stat convertite

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2022 VMS convertite au constituit 2 152,0 mil. lei la valoarea nominală sau 6,5%.

Pe parcursul anului 2022, au fost reemise VMS convertite în sumă totală de 2 241,4 mil. lei și răscumpărate VMS convertite în sumă totală de 2 152,0 mil. lei la valoarea nominală. Totodată, pe parcursul perioadei de gestiune reemisiunea VMS convertite a fost efectuată pe termen de 91 zile, 364 zile și pe termen de 2 ani.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate în anul 2022 a constituit 6,44%, iar rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise în această perioadă a constituit 15,05%.

La situația din 31 decembrie 2022, soldul VMS convertite a constituit 2 241,4 mil. lei la valoarea nominală sau 6,5% din datoria de stat internă.

3) Valorile mobiliare de stat emise pentru unele scopuri stabilite de lege

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2022 VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege (VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat) au constituit 12 351,2 mil. lei sau 37,1% din soldul datoriei de stat interne.

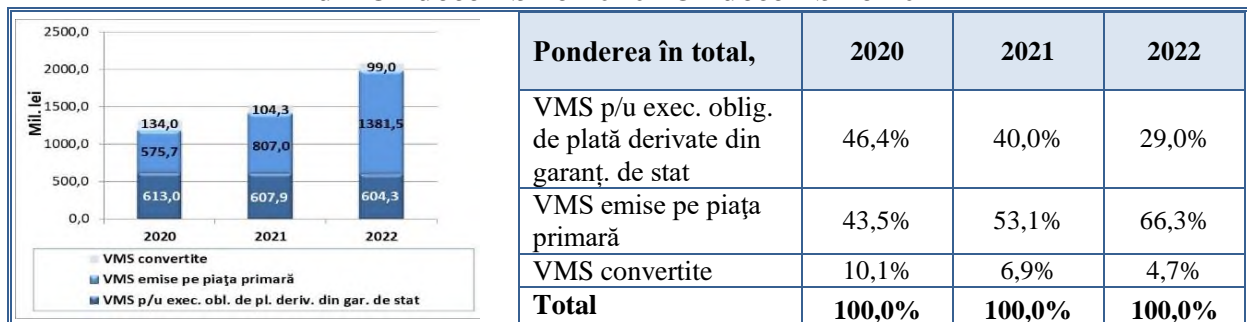
Conform graficului de răscumpărare a Obligațiunilor de stat emise în vederea executării obligațiilor Ministerul Finanțelor derivate din garanțiile de stat, la 4 octombrie 2022 au fost răscumpărate Obligațiunile de stat cu termenul de circulație 6 ani în sumă de 290,0 mil. lei.

Astfel, la situația din 31 decembrie 2022, soldul VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege a constituit 12 061,2 mil. lei sau 35,0% din datoria de stat internă.

Serviciul datoriei de stat interne.

Pentru serviciul datoriei de stat interne în anul 2022 au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 2 084,8 mil. lei. Comparativ cu anul 2021, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat internă au crescut cu aproximativ 565,5 mil. lei sau cu 37,2 la sută, ca urmare a creșterii ratei de emisiune a valorilor mobiliare de stat, pe fondul creșterii inflației.

Evoluția și structura cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne, la situația din 31 decembrie 2020 - 31 decembrie 2022

Din suma totală pentru serviciul datoriei de stat interne au fost utilizate:

- 1 381,5 mil. lei pentru plata dobânzii și cupoanelor la VMS emise pe piața primară (66,3%);
- 99,0 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS convertite (4,7%);
- 604,3 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (29,0%).

Pe parcursul anului 2022, Ministerul Finanțelor permanent a monitorizat situația pe piața primară a VMS și a comercializat VMS doar la rate acceptabile ale dobânzii. Astfel, în perioada de gestiune ratele maxime ale dobânzii propuse de către investitori pentru VMS au variat de la 17,16% până la 29,13%, însă Ministerul Finanțelor nu a acceptat toate ofertele investitorilor, fapt ce a permis menținerea unui nivel optim al ratelor dobânzii la VMS.

Ca rezultat, rata nominală medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate în anul 2022 a constituit 17,76%, în creștere cu 12,12 p.p. față de anul 2021.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate în anul 2022 a constituit 6,44%, iar rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise în această perioadă a constituit 15,05%.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat a constituit 5%.

Garanțiile de stat

La situația din 31 decembrie 2022, soldul garanțiilor de stat a constituit 1 833,6 mil. lei, fiind formate în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat "Prima casă". Comparativ cu sfârșitul anului precedent, soldul garanțiilor de stat s-a micșorat cu 0,9 mil. lei mil. lei.

În conformitate cu Legea nr. 293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat "Prima casă" și Hotărârea Guvernului nr. 202/2018

”Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat “Prima casă” în anul 2022 a continuat implementarea Programului de stat “Prima casă”. Acest program este realizat prin intermediul Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) delegată să emită garanții în numele și pe contul statului, în favoarea băncilor care acordă credite persoanelor fizice pentru procurarea unei locuințe, în limita plafoanelor aprobate anual de către Parlament pentru acest scop. Creditele bancare acordate în cadrul Programului sunt garantate de către stat în mărime de 50% din soldul creditului.

În Legea bugetului de stat pentru anul 2022 a fost prevăzut că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 2 500,0 mil. lei.

Pe parcursul anului 2022 de către băncile comerciale: BC ”Moldova-Agroindbank” S.A., BC ”Moldindconbank” S.A., BC ”Victoriabank” S.A., ”OTP Bank” S.A., BC ”Eximbank” S.A. și BC ”Energbank” în cadrul Programului au fost acordate noi credite garantate de către stat în sumă de 170,3 mil. lei. În aceeași perioadă de către beneficiarii Programului au fost rambursate credite garantate în sumă de 171,2 mil. lei. În anul 2022 au fost activate garanții în sumă de 0,5 mil. lei.

Creanțele interne

Pe parcursul anului 2022 băncile comerciale în proces de lichidare au transferat în bugetul de stat din valorificarea activelor sale mijloace bănești în sumă de 63,5 mil. lei, dintre care :

- Banca de Economii” S.A. – 12,0 mil. lei;
- BC „Banca Socială” S.A. – 45,0 mil. lei;
- BC „Unibank” S.A. – 6,5 mil. lei.

Astfel, la situația din 31 decembrie 2022, datoria băncilor în proces de lichidare respective față de Ministerul Finanțelor a constituit 11 742,9 mil. lei, dintre care:

- BC „Investprivatbank” S.A. – 350,6 mil. lei;
- „Banca de Economii” S.A. – 7 745,0 mil. lei;
- BC „Banca Socială” S.A – 1 840,0 mil. lei;
- BC „Unibank” S.A – 1 807,3 mil. lei.

La situația din 31 decembrie 2022, datoria debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor formată în urma executării garanțiilor de stat pentru împrumuturi constituie 481,0 mil. lei, dintre care pentru împrumuturile externe constituie 478,1 mil. lei și pentru împrumuturile interne constituie 2,9 mil. lei dintre care 2,4 – datoria S.A., „Flamingo-96” din mun. Bălți în proces de insolvență prin lichidare pentru dobânda și penalitatea calculată pentru dezafectarea mijloacelor bugetare și 0,5 mil. lei - mijloacele dezafectate de la bugetul de stat în urma onorării garanției de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă”. S.A., „Flamingo-96”, fiind în proces de lichidare, nu poate să își onoreze obligațiile de plată față de Ministrul Finanțelor.

Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2022

Principalele tipuri de riscuri asociate costului datoriei de stat a Republicii Moldova sunt:

- 1) Riscul valutar;
- 2) Riscul de refinanțare;
- 3) Riscul ratei de dobândă.

Pe lângă cele menționate mai sus, se atestă și *riscul operațional*, care acționează indirect asupra datoriei de stat.

1) Riscul valutar

Este identificat prin indicatorii:

a) Ponderea datoriei de stat externe în totalul datoriei de stat

Riscul valutar este unul din principalele categorii de riscuri asociate portofoliului datoriei de stat, deoarece afectează atât costul datoriei de stat, cât și volumul acesteia. Astfel, la situația din 31 decembrie 2022, 63,6 la sută din portofoliul datoriei de stat îi revine datoriei de stat externe, care este supusă riscului valutar fiind în totalitate denominată în valută străină. Ponderea datoriei de stat externe s-a majorat cu 6,4 p.p. comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2021.

Structura datoriei de stat pe componente, la situația din 31 decembrie 2020 - 31 decembrie 2022

Ponderea în total	31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022
Datoria de stat internă	43,1%	42,8%	36,4%
Datoria de stat externă	56,9%	57,2%	63,6%

b) Structura datoriei de stat pe valute

Structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, evidențiază vulnerabilitatea portofoliul datoriei de stat față de Euro și dolarul SUA, ceea ce implică necesitatea monitorizării continue a cursului de schimb al acestor valute. Astfel, ponderea datoriei de stat denominată în Euro și dolari SUA formează împreună aproximativ 54 la sută din portofoliul datoriei de stat. Deci, majorarea semnificativă a ratei de schimb a leului față de aceste valute străine ar expune portofoliul datoriei de stat riscului valutar, ceea ce ar crea o povară suplimentară pentru deservirea datoriei de stat externe.

**Structura datoriei de stat pe valute, la situația din
31 decembrie 2020 - 31 decembrie 2022**

Inclusiv DST				Cu descompunerea DST			
	31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022		31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022
Ponderea în total				Ponderea în total			
MDL	43,1%	42,8%	36,4%	MDL	43,1%	42,8%	36,4%
DST	31,2%	32,4%	32,2%	EUR	33,1%	32,8%	39,2%
EUR	22,9%	22,6%	29,6%	USD	13,9%	14,4%	14,7%
USD	1,3%	0,9%	0,8%	JPY	4,0%	3,6%	3,5%
JPY	1,5%	1,2%	1,0%	CNY	3,4%	3,7%	3,8%
GBP	0,01%	0,003%	0,001%	GBP	2,5%	2,7%	3,4%
	100,0%	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	100,0%

Analizând impactul evoluției cursului de schimb al monedei naționale asupra soldului datoriei de stat la finele anului 2022, este de menționat că soldul datoriei de stat s-a majorat față de situația de la sfârșitul anului 2021, în proporție de 1,3 la sută urmare a fluctuației ratelor de schimb a monedei naționale față de valutele străine în care este denominată datoria de stat externă. Luând în considerație ponderea fiecărei valute în totalul datoriei de stat odată cu descompunerea DST, cel mai mare impact asupra modificării soldului datoriei de stat l-a avut deprecierea leului față de Dolar.

2) Riscul de refinanțare

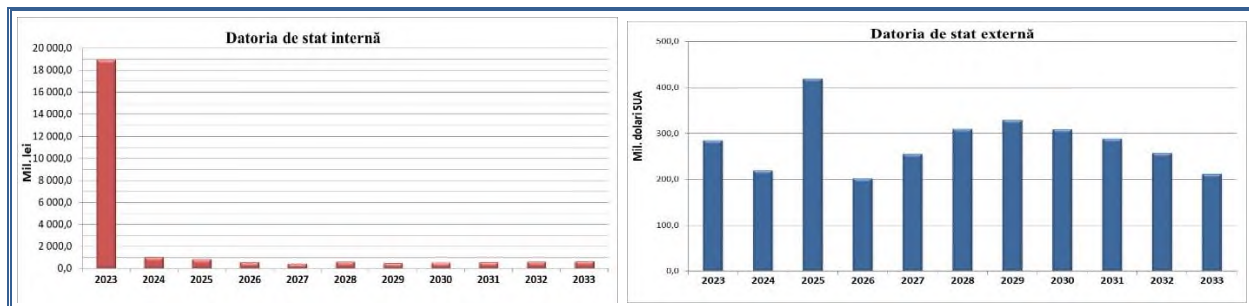
Riscul de refinanțare este identificat prin indicatorii:

a) Profilul rambursării datoriei de stat interne și externe

Notă: Profilul rambursării datoriei de stat interne nu include datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cu excepția sumelor prevăzute spre rambursare incluse în Legea bugetului de stat pe anul respectiv, deoarece aceasta este reperfectată anual în baza unui Acord între Ministerul Finanțelor și BNM, astfel comportând un nivel redus al riscului de refinanțare. Profilul de rambursare a datoriei de stat externe nu include instrumentul alocarea DST, întrucât acesta reprezintă o datorie purtătoare de dobândă sub forma activelor de rezervă alocate de către FMI membrilor săi, care nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțată.

Luând în considerație estimările pentru profilul de răscumpărare a datoriei de stat interne, în anii ce urmează, se evidențiază vârful de plată pentru anul 2023, ceea ce denotă faptul că datoria de stat internă este în continuare preponderent pe termen scurt. Totodată, menționăm că în luna octombrie 2022 a fost rambursată VMS în sumă totală de 290,0 mil. lei, conform Legii nr.235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015. Segmentul de datorie de stat internă pe termen scurt ce urmează a fi refinanțat în fiecare an prin noi emisiuni de VMS, reprezintă un risc semnificativ pentru bugetul de stat, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă.

Proгноza rambursării datoriei de stat interne (mil. lei) și a datoriei de stat externe (mil. dolari SUA) care ajunge la scadență în decurs de 10 ani, conform situației din 31 decembrie 2022

În ce privește datoria de stat externă, se observă o distribuție ondulată a plăților, cu excepția anului 2025, unde se evidențiază vârful de plată. Respectiv, ca urmare a structurii de rambursare a împrumuturilor cu perioade de grație și scadențe lungi, riscul de refinanțare este redus.

b) Perioada medie de maturitate (ATM) și datoria scadentă într-un an

Indicatorii riscului de refinanțare, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022
Perioada medie de maturitate (ATM), ani	6,0	4,9	4,4	8,5	8,4	8,0	7,3	6,8	6,6
Datoria scadentă în decurs de 1 an, %	51,4 %	57,6 %	61,0 %	6,1 %	5,1 %	8,8 %	25,7 %	27,6 %	27,8 %

Indicatorii sus-menționați vin în suportul concluziilor formulate în baza profilului de rambursare al datoriei de stat interne, și anume, la situația din 31 decembrie 2022, 61,0 % din datoria de stat internă urmează să ajungă la scadență în decurs de un an, ceea ce presupune faptul că datoria nouă care va fi contractată în scopul finanțării deficitului bugetului de stat, va fi supusă implicit și riscului ratei de dobândă. Este de remarcat faptul că comparativ sfârșitul anului 2021 datoria de stat internă scadentă în decurs de un an s-a majorat cu 3,4 p.p., ce se explică în mare parte datorită majorării ponderii bonurilor de trezorerie în circulație și ca urmare a reemisiunii VMS convertite aflate în portofoliul BNM, care implică o maturitate de până la un an. Totodată, perioada medie de maturitate s-a diminuat 0,5 ani, cauzele principale fiind: răscumpărarea graduală de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, majorarea ponderii bonurilor de trezorerie în totalul datoriei de stat interne.

Datoria de stat externă, datorită instrumentelor pe termen lung, se încadrează în limite sigure, iar datoria de stat totală prezintă un risc de refinanțare moderat, astfel încât 27,8 la sută din aceasta urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

3) Riscul ratei de dobândă

Este identificat prin indicatorii:

a) Structura datoriei de stat după tipul ratei de dobândă

Notă: În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă¹⁷ va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

Spre deosebire de profilul rambursării datoriei de stat interne și externe, la calcularea indicatorilor riscului ratei de dobândă se include tot portofoliul datoriei de stat, inclusiv datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cât și alocarea DST, acestea fiind supuse riscului ratei de dobândă.

Structura datoriei de stat interne și externe, după tipul ratei de dobândă, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022, (%)

La situația din 31 decembrie 2022, în contextul Notei expuse mai sus, se observă un trend ascendent al datoriei de stat interne cu rată flotantă a dobânzii, constituind 58,6% din totalul datoriei de stat interne, mai mult cu 3,1 p.p. față de situația de la sfârșitul anului 2021, ceea ce se explică iarăși prin majorarea ponderii bonurilor de trezorerie în circulație, care deși se emit la o rată fixă a dobânzii, acestea comportă o expunere majoră față de fluctuația ratelor de dobândă datorită maturității reduse la care se emit. Astfel, la 31 decembrie 2022, instrumentul cu rata dobânzii fixă și termen de circulație mai mare de un an sunt Obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5 și 7 ani, VMS pentru executarea de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat dar și VMS convertite în portofoliul BNM cu maturitatea de 2 ani.

Analizând structura datoriei de stat externe pe tipuri de rată a dobânzii, se atestă o majorare a ponderii datoriei de stat externe cu rata dobânzii flotantă. Astfel, la 31 decembrie 2022, datoria de stat externă cu rata dobânzii flotantă a constituit 41,6 la sută din totalul datoriei de stat externe, cu 4,0 p.p. mai mult comparativ cu sfârșitul anului 2021 și cu 8,5 p.p. mai mult comparativ cu finele anului 2020.

În ce privește datoria de stat, ponderea datoriei cu rata dobânzii flotantă constituie 47,8% la sută și reflectă o majorare cu 2,6 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2021 și cu 10,7 p.p. comparativ cu finele anului 2020. Ponderea relativ înaltă a datoriei cu rata dobânzii flotantă în portofoliul datoriei de stat se datorează în mare parte datoriei de stat interne, care din cauza instrumentelor cu maturitatea de până la un an prezintă un risc al ratei de dobândă, cât și un risc de refinanțare pronunțat.

¹⁷ VMS cu maturitatea de 91 zile, 182 zile și 364 zile.

b) Perioada medie de refixare (ATR) și datoria ce urmează a fi refixată într-un an

Indicatorul perioada medie de refixare este cu atât mai sigur cu cât deține o valoare mai mare, la fel ca și indicatorul riscului de refinanțare – perioada medie de maturitate.

**Indicatorii riscului ratei de dobândă, la situația din
31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022**

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2020	31 dec. 2021	31 dec. 2022
Perioada medie de refixare (ATR), ani	5,9	4,9	4,4	6,6	6,1	5,9	6,3	5,6	5,3
Datoria cu rata dobânzii ce urmează a fi refixată în decurs de 1 an, %	52,1 %	58,0 %	61,8 %	36,9 %	40,5 %	43,8 %	43,4 %	48,0 %	50,3 %

Datoria de stat internă este expusă în cea mai mare măsură riscului ratei de dobândă, întrucât la situația din 31 decembrie 2022, 61,8 la sută din datoria de stat internă urmează să fie refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an. Astfel, o majorare a ratelor de dobândă pe piața internă va afecta direct costurile aferente datoriei de stat interne. Ratele de dobândă aferente datoriei de stat externe sunt refixate, în mediu, în decurs de 5,9 ani, cu 0,2 ani mai puțin comparativ cu sfârșitul anului 2021.

În ce privește datoria de stat în ansamblu, deși perioada de refixare a întreg portofoliului este de 5,3 ani, totuși 50,3 la sută din aceasta urmează a fi refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an, astfel evidențiindu-se expunerea portofoliului datoriei de stat față de riscul ratei de dobândă.

c) Durata Macaulay¹⁸ pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2022

Durata Macaulay este o variabilă metrică a volatilității prețurilor. Aceasta ne arată cu cât se majorează sau se diminuează valoarea portofoliului dacă se modifică ratele dobânzii (sensibilitatea prețului VMS) și poate fi considerată o măsură a riscului ratei dobânzii. Ca regulă generală, pentru fiecare modificare de 1% a ratelor dobânzii (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 1% în direcția opusă, *pentru fiecare an de durată*. Durata portofoliului VMS emise pe piața primară a constituit 0,56 ani la situația din 31 decembrie 2022. Astfel, la o eventuală majorare/diminuare cu 1% a ratei dobânzii, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora cu aproximativ 0,56 % (1% x 0,56 ani)¹⁹.

d) Durata modificată pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2022

¹⁸ Pentru calcularea indicatorilor durata Macaulay, durata modificată și convexitatea au fost utilizate datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg (cotațiile afișate de dealerii primari).

¹⁹ Valoare de piață reprezintă valoarea portofoliului reieșind din prețul de piață al VMS calculat în baza cotațiilor VMS la situația din 05.01.2023 aceasta constituind 18 781,6 mil. lei.

Durata modificată este considerată o continuare a duratei Macaulay, indicând o măsură mai precisă a sensibilității prețurilor. Astfel, la situația din 31 decembrie 2022 durata modificată a portofoliului este de 0,48 ani, ceea ce indică că pentru fiecare modificare de 1% a randamentului (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 0,48% ($1\% \times 0,48$ ani).

e) *Convexitatea* este o măsură a gradului de curbură a relației preț – randament. Cu cât această relație manifestă o curbură mai accentuată, cu atât convexitatea este mai mare.

Din punct de vedere matematic, convexitatea se calculează ca derivata de ordinul doi a funcției dependente, care arată relația dintre valoarea de piață a portofoliului și randament.

Astfel, rezultatul convexității portofoliului de 0,31 ne arată că odată cu creșterea/micșorarea randamentului cu 1%, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora aproximativ cu 0,31% ($1\% \times 0,31$).

Combinând rezultatele duratei modificate și convexității, se obține o măsură cu o acuratețe mai ridicată a modificării valorii de piață a portofoliului în funcție de modificarea randamentului. Astfel, la creșterea randamentului cu un punct procentual valoarea de piață a portofoliului se micșorează cu 89,3 mil. lei sau cu 0,5%, fiind egală cu 18 692,2 mil. lei.

Comparativ cu anul 2021 valoarea de piață a portofoliului s-a majorat cu 606,9 mln. lei, aceasta fiind cauzată în mare parte de majorarea volumului de emisiune a valorilor mobiliare de stat.

4) Riscul operațional

Riscul operațional se referă la aspecte precum sistemele informaționale și procedurile de ținere a evidenței datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat, procesare a datelor, raportare, păstrare etc.

Pe parcursul anului 2022 a fost elaborat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2022. Documentul stabilește principalele măsuri de reacție la riscurile operaționale, urmărindu-se în același timp diminuarea probabilității de apariție ulterioară a acestora. Informația privind progresul înregistrat pe marginea implementării documentului respectiv urmează a fi prezentată în Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pentru anul 2022.

Un aspect important aferent riscului operațional ține și de sistemul informațional de management al datoriei și analiză financiară (DMFAS), precum și de înregistrarea și menținerea cu acuratețe a datelor. În acest sens, colaboratorii DDP efectuează cu regularitate procedura de validare a sistemului informațional în conformitate cu Calendarul de validare existent și asigură înlăturarea erorilor depistate.

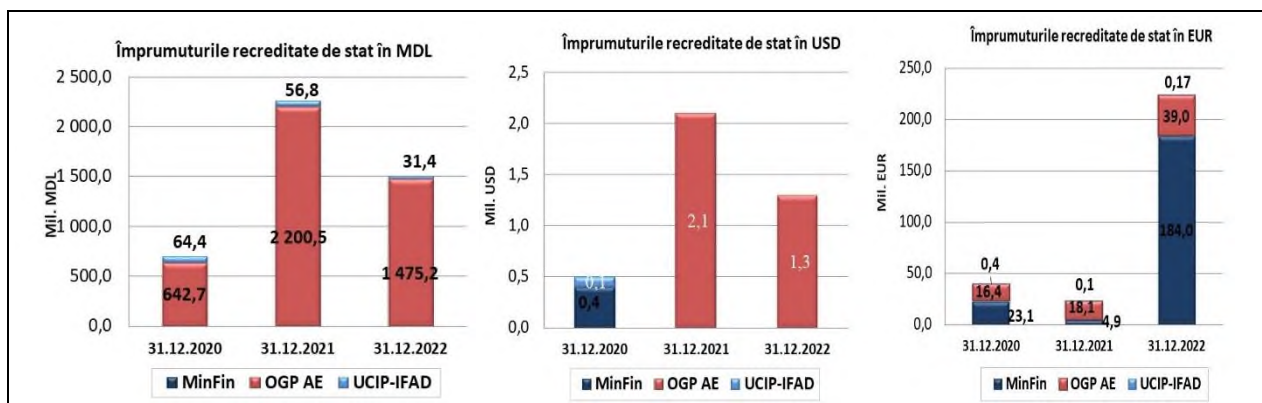
În contextul fortificării procesului de raportare a datelor privind datoria sectorului public și veridicității lor, responsabili de gestionarea datoriei de stat monitorizează și verifică în permanență, din mai multe surse, calitatea informației primite de la entitățile sectorului public.

Recreditarea de stat

Recreditarea de stat se efectuează prin intermediul Ministerului Finanțelor (MinFin), Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă (OGP AE) și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (UCIP-IFAD).

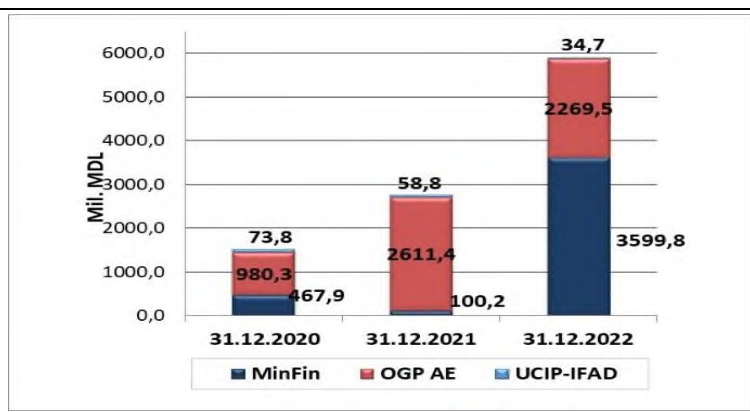
Pe parcursul anului 2022 din contul liniilor de creditare și a mijloacelor circulante acumulate (din rambursarea sumelor principale, dobânzilor aferente de către băncile, organizațiile de creditare nebancare (OCN) și asociațiile de economii și împrumut (AEÎ) participante la recreditarea de stat) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost recreditate împrumuturi către agenți economici, autorități publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebancare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat în sumă de 1 506,6 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 223,2 mil. euro (echivalent a cca 5 904,0 mil. lei), inclusiv: din resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 1 335,5 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 28,5 mil. euro (echivalent a cca 1 924,3 mil. lei) sau 32,6% din suma totală recreditată.

Împrumuturile recreditate de stat pe creditori, la situația din 31 decembrie 2020 – 31 decembrie 2022

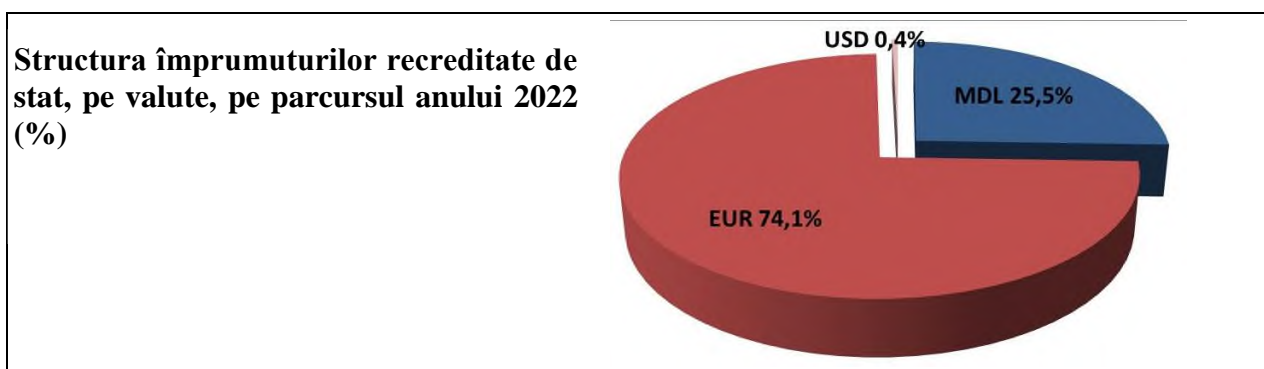

În perioada de analiză, se atestă un trend ascendent aferent valorii mijloacelor financiare îndreptate spre recreditare în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe în euro și un trend descendent în moneda națională și dolari SUA.

Împrumuturile recreditate de stat, recalculate în moneda națională la data tranzacției, la situația de finele anului 2020, 2021 și 2022 (mil. lei)

Pe parcursul anului 2022 se constată o creștere a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat în comparație cu anul 2020 și anul 2021, condiționată de o cerere mai mare de recreditare din partea beneficiarilor, precum și de implementarea proiectelor noi, finanțate din contul împrumuturilor externe de stat.

În perioada de referință poziția dominantă în structura împrumuturilor recreditate de stat pe valute este ocupată de euro cu 74,1%, urmată de moneda națională cu 25,5% și dolarul SUA cu 0,4%.

Sumele recreditate pe parcursul anului 2022 se prezintă după cum urmează:

1) prin intermediul Ministerului Finanțelor – 184,0 mil. euro (echivalent a cca 3 599,8 mil. lei), inclusiv:

- Proiectul „Împrumutul destinat reabilitării rețelelor de transport ale Î.S. „Moldelectrica””, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 2,2 mil. euro;

- Proiectul de interconectare a rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, faza I (Î.S. „Moldelectrica”) – 1,0 mil. euro;

- Proiectul pentru a mări capacitatea și îmbunătăți siguranța sistemului de transport al energiei electrice din Moldova (Î.S. „Moldelectrica”) – 1,5 mil. euro;

- Proiectul de dezvoltare a Sistemului Electroenergetic (Î.S. „Moldelectrica”) – 1,4 mil. euro;

- Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare (Î.S. „Calea Ferată din Moldova”) – 7,9 mil. euro;

- Proiectul „Sistemul termoenergetic al mun. Bălți, (SA „CET-Nord”) – Faza II”, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 4,0 mil. euro;

- Proiectul „Securitatea furnizării gazelor naturale” (S.A. „Energocon”) – 166,0 mil. euro.

2) prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 1 475,2 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 39,04 mil. euro (echivalent a cca 2 269,5 mil. lei), dintre care:

- resurse recreditate direct din împrumuturile externe – 139,72 mil. lei și 10,54 mil. euro, inclusiv:

- Proiectul „Livada Moldovei” – 139,72 mil. lei și 10,54 mil. euro;

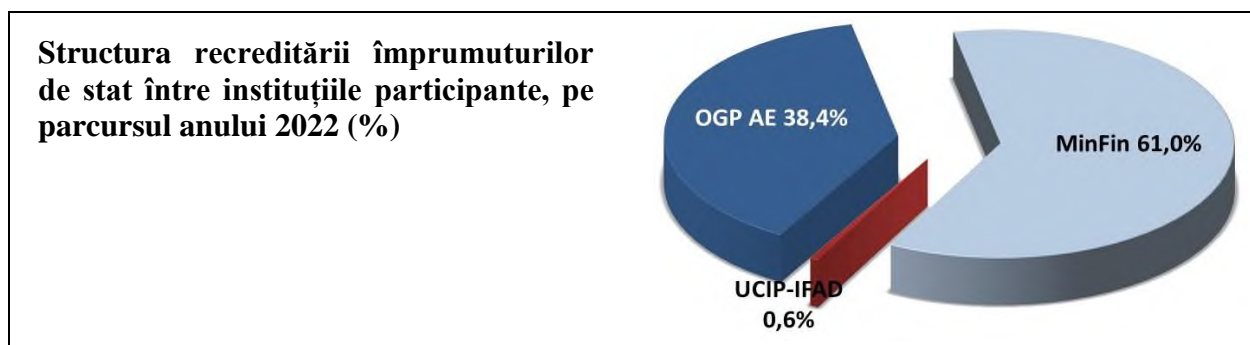
- resurse recreditate din mijloacele OGP AE circulante acumulate – 1 335,5 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 28,5 mil. euro, inclusiv:

- Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA I) – 126,52 mil. lei și 0,07 mil. euro;

- Proiectul de Revitalizare a Agriculturii (FIDA II, PRA) – 81,59 mil. lei, 0,34 mil. dolari SUA și 0,14 mil. euro;
- Proiectul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale (FIDA III, PDAR) – 19,07 mil. lei, 0,05 mil. dolari SUA și 0,05 mil. euro;
- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Marketing (FIDA IV) – 48,95 mil. lei și 0,04 mil. euro;
- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA V) – 59,12 mil. lei, 0,08 mil. dolari SUA și 1,49 mil. euro;
- Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA VI) – 111,00 mil. lei;
- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I) – 181,52 mil. lei și 0,1 mil. euro;
- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II) – 182,27 mil. lei și 0,21 mil. euro;
- Proiectul Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KfW) – 6,56 mil. lei și 1,52 mil. euro;
- Proiectul „Filiere du Vin” – 18,37 mil. lei și 9,95 mil. euro;
- Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1) – 28,65 mil. lei, 0,09 mil. dolari SUA și 3,04 mil. euro;
- Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2) – 128,28 mil. lei, 0,74 mil. dolari SUA și 2,88 mil. euro;
- Proiectul Livada Moldovei – 172,00 mil. lei și 8,61 mil. euro;
- Proiectul COVID-19 răspuns de urgență și suport ÎMMM – 171,60 mil. lei și 0,4 mil. euro.

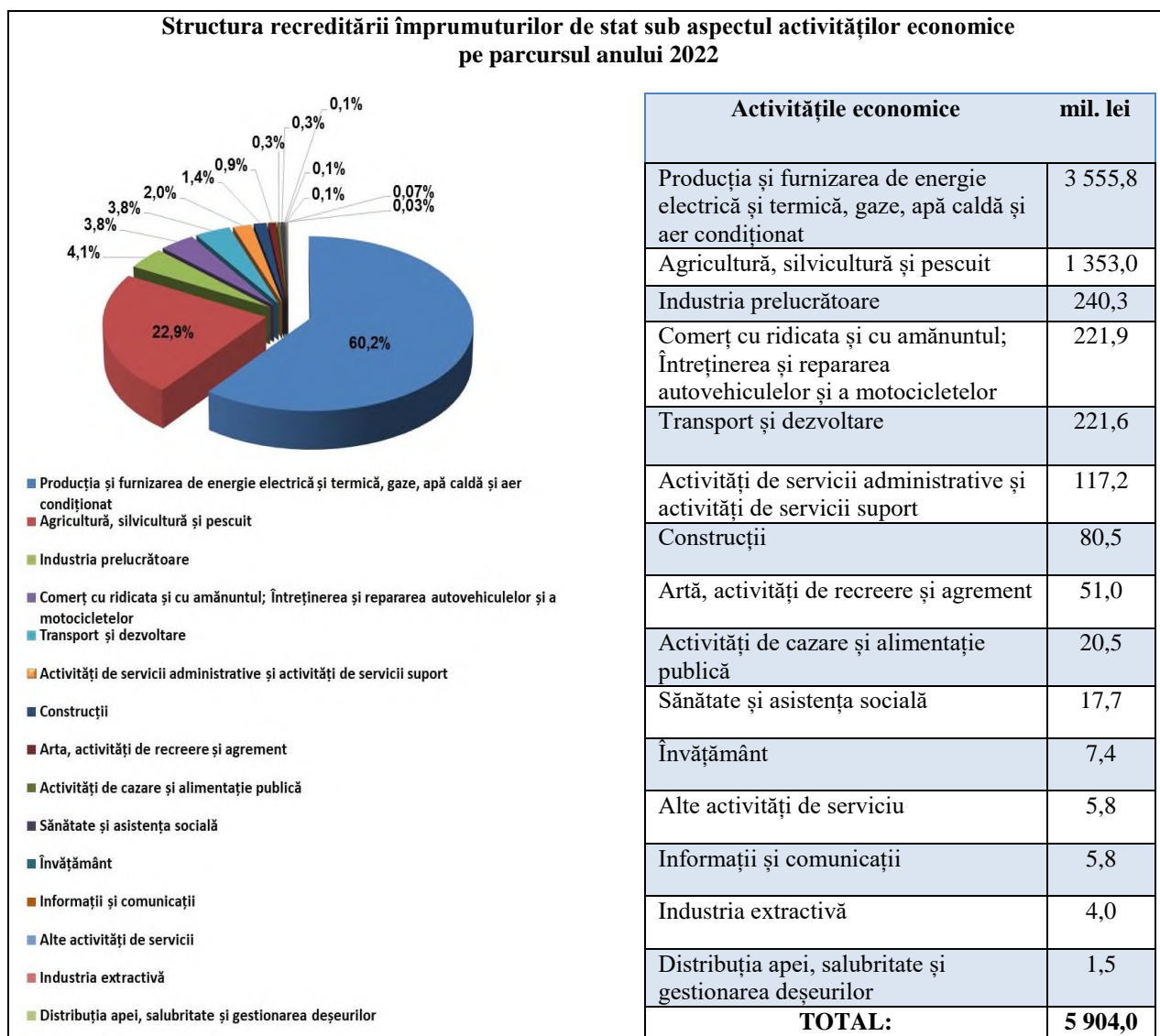
3) prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (resurse recreditate direct din împrumuturile externe) – 31,41 mil. lei și 0,17 mil. euro (echivalent a circa 34,7 mil. lei), din care:

- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) – 31,16 mil. lei și 0,14 mil. euro;
- Proiectul Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (FIDA VIII) – 0,25 mil. lei și 0,03 mil. euro.

În perioada de referință, cota majoră de recreditare de stat îi revine Ministerul Finanțelor (61,0%), urmată de Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență

Externă cu cota de 38,4% și Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor FIDA cu 0,6%.

În structura mijloacelor financiare recreditate de stat, pe parcursul anului 2022, sub aspectul activităților economice, ponderea majoră îi revine activității economice producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaz cu 60,2%, urmată de activitatea agricultură, silvicultură și pescuit cu 22,9%, cota cea mai mică îi revine activității distribuția apei, salubritate și gestionarea deșeurilor cu o pondere de 0,03%.

În perioada de analiză a fost rambursată de către agenții economici, autoritățile publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebankare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat suma principală, dobânda și alte plăți aferente în sumă de 1 379,2 mil. lei, 4,7 mil. dolari SUA, 28,4 mil. euro și 0,9 mil. JPY (echivalent a cca 2 025,6 mil. lei). Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor au fost rambursate – 0,5 mil. lei, 3,6 mil. dolari SUA, 12,2 mil. euro și 0,9 mil. JPY.

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă au fost rambursate – 1309,6 mil. lei, 1,1 mil. dolari SUA și 16,0 mil. euro, din care:

a) resurse recreditate direct din împrumuturi externe – 313,7 mil. lei, 0,5 mil. dolari SUA și 9,3 mil. euro;

b) resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 995,9 mil. lei, 0,6 mil. dolari SUA și 6,7 mil. euro.

3) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA au fost rambursate – 69,1 mil. lei, 0,03 mil. dolari SUA și 0,1 mil. euro.

La situația din 31 decembrie 2022, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați constituie: 3 557,9 mil. lei, 31,8 mil. dolari SUA, 353,5 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 11 499,8 mil. lei), majorându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 4 463,6 mil. lei, ce constituie o creștere de cca 63,4%, iar comparativ cu sfârșitul anului 2020 s-a majorat cu 108,3%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 70,7 mil. lei, 28,0 mil. dolari SUA, 278,2 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 6 405,6 mil. lei sau 55,7% din suma totală a datoriilor);

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA – 3 487,2 mil. lei, 3,8 mil. dolari SUA și 75,3 mil. euro (echivalent a 5 094,2 mil. lei sau 44,3% din suma totală a datoriilor).

Datoria cu termen expirat, la situația din 31 decembrie 2022, se atestă atât la împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor, cât și prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și se cifrează la 72,1 mil. lei, 9,6 mil. dolari SUA și 0,9 mil. euro (echivalent a 273,4 mil. lei) sau 2,38% din suma datoriilor totale, micșorându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 22,5 mil. lei, ce constituie o descreștere de cca 7,6%, iar comparativ cu sfârșitul anului 2020 s-a majorat cu 3,76%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 70,7 mil. lei, 9,6 mil. dolari SUA și 0,3 mil. euro (echivalent a 260,1 mil. lei) sau 95,2% din totalul datoriei expirate. Beneficiarii recreditați care nu au executat graficele de rambursare a datoriilor sunt:

- Programul de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă potabilă, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (Consiliul raional Soroca și Consiliul raional Florești);

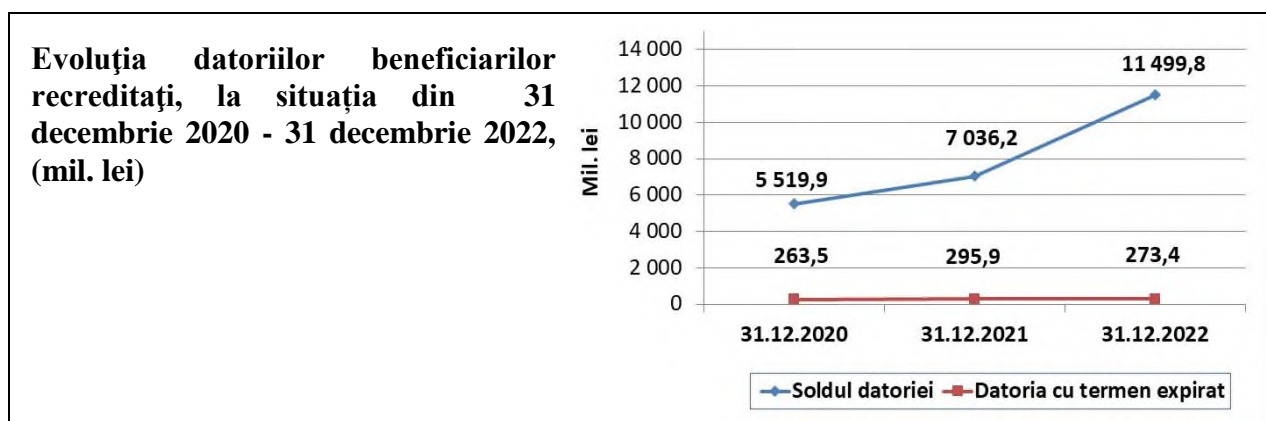
- Proiectul Energetic II, suplimentar (Consiliul raional Drochia);

- Proiectul Alimentare cu Apă și Canalizare, finanțat de către Banca Mondială (Î.M. Direcția de producție Apă Canal Ștefan-Vodă, Î.M. „Apă Canal Căușeni” și Î.M. „Apă Canal Cahul”);

- Întreprinderile în proces de insolvență și întreprinderile potențial falite.

2) pe împrumuturile recreditate și/sau monitorizate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 1,4 mil. lei și 0,6 mil. euro (echivalentul a 13,3 mil. lei) sau 4,8% din totalul datoriei expirate. Datoria dată a fost înregistrată la B.C. „Investprivatbank” S.A. în legătură cu insolvențarea acesteia și la întreprinderile vitivinicole recreditate în cadrul Proiectului „Filiere du Vin”

(„Magnolia-94” S.R.L., „F.P.C. „Vindicum” S.R.L., „Univers-Vin” S.R.L., „Basarabia L-Win Invest” S.R.L.).

Graficul prezentat atestă că evoluția soldului datoriilor are o evoluție ascendentă, condiționată de cererea de acordare a împrumuturilor din partea beneficiarilor recreditați, precum și implementarea proiectelor noi, finanțate din surse externe, iar soldul datoriilor cu termen de achitare expirat are o evoluție descendentă, condiționată de reeșalonarea datoriilor unor beneficiari recreditați, precum și fluctuațiile cursului valutar.

Ministerul Finanțelor își onorează sarcina de încasare a datoriilor expirate prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat prin aplicarea măsurilor de executare silită, în conformitate cu legislația în vigoare, față de beneficiarii recreditării care dețin arierate pe împrumuturile recreditate. Astfel, pe parcursul anului 2022, la bugetul de stat în acest sens au fost încasate 1,4 mil. lei, ceea ce constituie 0,07% din suma totală rambursată în perioada de referință.

Analizând structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, se constată că în perioada de referință sunt active operațiunile de recreditare față de 79 de beneficiari recreditați:

1) 35 agenți economici cu soldul datoriilor de 5 854,9 mil. lei sau 50,9% din suma totală a datoriilor, dintre care 264,6 mil. lei sunt datorii cu termen expirat (96,8% din suma totală a datoriilor expirate), dintre care:

a) 14 întreprinderi care au datorii în sumă de 5 504,5 mil. lei activează în regim ordinar. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 8,5 mil. lei (3,1% din suma totală a datoriilor expirate);

b) 14 întreprinderi care au datorii în sumă de 263,7 mil. lei se află în proces de insolvență conform Legii insolvenței. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 169,4 mil. lei (62,0% din suma totală a datoriilor expirate);

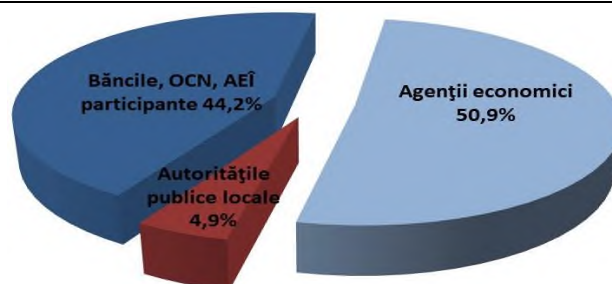
c) 5 întreprinderi care au datorii în sumă de 76,8 mil. lei sunt potențial falși. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 76,8 mil. lei (28,1% din suma totală a datoriilor expirate);

d) 2 întreprinderi au datorii în sumă de 9,9 mil. lei și lipsesc din Registrul de Stat al persoanelor juridice. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 9,9 mil. lei (3,6% din suma totală a datoriilor expirate). De la agenții economici nominalizați nu este posibilitatea reală de rambursare a datoriilor cu termen expirat.

2) 27 autorități ale administrației publice locale dețin datorii în sumă de 562,5 mil. lei (4,9% din suma totală a datoriilor). Suma datoriilor cu termen expirat constituie 7,4 mil. lei (2,7% din suma totală a datoriilor expirate);

3) 17 bănci, organizații de creditare nebankare și asociații de economii și împrumut participante la recreditarea de stat înregistrează datorii în sumă de 5 082,4 mil. lei (44,2% din suma totală a datoriilor), dintre care 1,4 mil. lei sunt cu termen expirat (0,5% din suma totală a datoriilor expirate).

Structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, la situația din 31 decembrie 2022, (%)

Reieșind din diagrama prezentată, se atestă că datoriile agenților economici constituie ponderea majoră de 50,9% din toate datoriile băncilor, urmate de organizațiile de creditare nebankare și asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat, cu cota de 44,2% și autoritățile publice locale cu o parte de 4,9%.

Soldul datoriilor la împrumuturile recreditate de stat pe debitori, la situația din 31 decembrie 2022

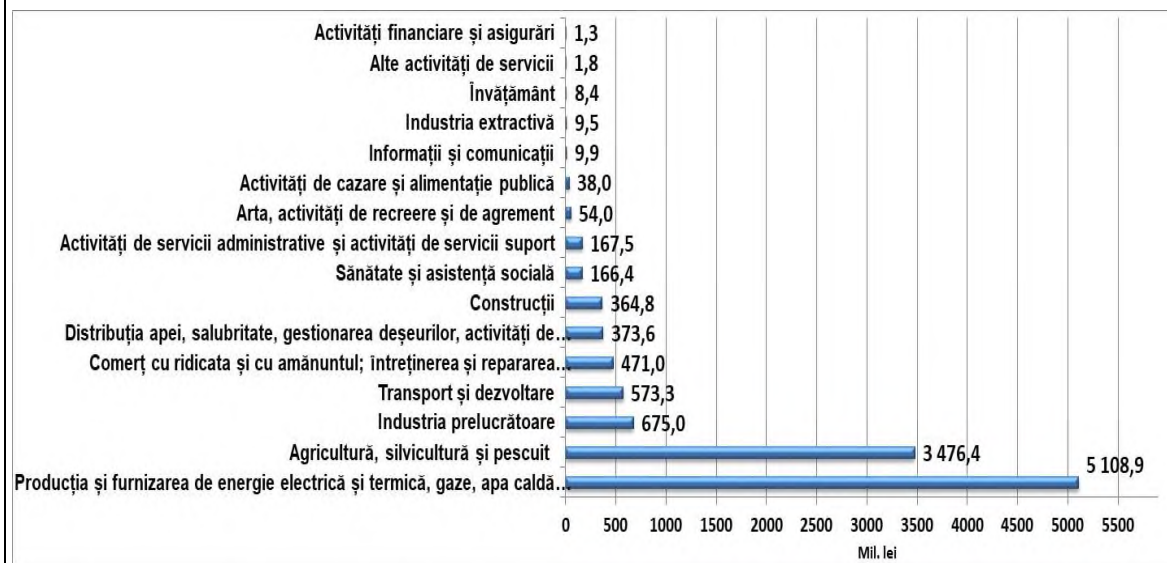
Nr. d/o	Beneficiarii recreditați	Numărul beneficiarilor	Soldul datoriei		Soldul datoriei cu termenul de achitare expirat	
			mil. lei	%	mil. lei	%
1.	Întreprinderile de stat	6	5411,7	47,1	68,4	25,0
2.	Întreprinderile municipale	8	255,0	2,2	8,0	2,9
3.	Autoritățile publice locale	27	562,5	4,9	7,4	2,7
4.	Întreprinderile din sectorul privat	21	188,2	1,6	188,2	68,9
5	Băncile, OCN, AEI participante	17	5082,4	44,2	1,4	0,5
	Total	79	11 499,8	100,00	273,4	100,0

Reieșind din datele prezentate se constată, că partea cea mai mare a datoriilor (47,1%) se înregistrează la întreprinderile de stat, urmate de băncile, organizațiile de creditare nebankare și asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat cu o cotă de 44,2%, la polul opus fiind întreprinderile din sectorul privat cu o cotă de 1,6%. În partea ce ține de arierate, întreprinderile din sectorul privat înregistrează partea majoră a acestora (68,9%), urmate de întreprinderile de stat, întreprinderile municipale, autoritățile publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebankare, asociațiile de economii și împrumut participante cu o cotă de 0,5%.

Analizând datoriile beneficiarilor recreditați sub aspectul activităților economice s-au înregistrat datorii la împrumuturile recreditate după cum urmează:

- 1) producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – 5 108,9 mil. lei sau 44,4% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 2) agricultură, silvicultură și pescuit – 3 476,4 mil. lei sau 30,2% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 3) industria prelucrătoare – 675,0 mil. lei sau 5,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 4) transport și dezvoltare – 573,3 mil. lei sau 5,0% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 5) comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor – 471,0 mil. lei sau 4,1% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 6) distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare – 373,6 mil. lei sau 3,2% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 7) construcții – 364,8 mil. lei sau 3,2% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 8) activități de servicii administrative și activități de servicii suport – 167,5 mil. lei sau 1,5% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 9) sănătate și asistența socială – 166,4 mil. lei sau 1,4% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 10) arta, activități de recreere și de agrement – 54,0 mil. lei sau 0,5% din suma totală a împrumuturilor recreditate;
- 11) activități de cazare și alimentație publică – 38,0 mil. lei sau 0,3% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 12) informații și comunicare – 9,9 mil. lei sau 0,1% din suma totală a împrumuturilor recreditate;
- 13) industria extractivă – 9,5 mil. lei sau 0,1% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;
- 14) învățământ – 8,4 mil. lei sau 0,07% din suma totală a împrumuturilor recreditate;
- 15) alte activități de servicii – 1,8 mil. lei sau 0,02% din suma totală a împrumuturilor recreditate;
- 16) activități financiare și asigurări – 1,3 mil. lei sau 0,01% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate.

Datoriile beneficiarilor recreditați sub aspectul activităților economice, la situația din 31 decembrie 2022, (mil. lei)

Conform graficului prezentat ponderea majoră din structura datoriilor beneficiarilor recreditați revine activității economice producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 44,4%, urmată de activitatea agricultură, silvicultură și pescuit cu 30,2%, în timp ce activității financiare și asigurări îi revine partea cea mai mică de 0,01%.

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova Direcția datorii publice

Adresa poștală: MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
www.mf.gov.md, tel.(022) 26-27-26

Raportul privind implementarea Planului de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2022

Denumirea riscului operațional	Reacții de răspuns ale colaboratorilor DDP
1. Resurse umane	
1.1. Absența persoanei cheie	<p>-Au fost delegate sarcinile/atribuțiile către alți colaboratori ai direcției pe tematica respectivă;</p> <p>-Au fost coordonate în prealabil activitățile asigurându-se prezența persoanei – cheie în momentele de importanță majoră pentru activitatea direcției;</p> <p>-În cazurile în care se cunoștea în prealabil perioada absenței persoanei-cheie, aceasta a asigurat exercitarea în prealabil a sarcinilor și atribuțiilor care îi revin conform fișei postului;</p> <p>-A fost suplinit numărul de persoane instruite pe tematici relevante activității direcției.</p>
1.2. Erori comise de către persoanele responsabile	<p>-A fost verificată informația și comparate rezultatele din mai multe surse;</p> <p>-A fost aplicat principiului celor patru ochi/verificarea informațiilor elaborate de minim două persoane;</p> <p>-Evidența tranzacțiilor VMS a fost ținută în paralel în S.I.DMFAS, Acces și Excel, ceea ce a permis verificarea și prezentarea unei informații veridice.</p>
1.3. Abilități insuficiente ale personalului implicat	<p>-În situația capacităților analitice limitate, pe parcursul anului 2022 s-a pus accentul pe autoinstruire a personalului în format online la cursurile oferite de Banca Mondială, FMI, JVI și delegarea la cursurile offline.</p>
1.4. Fluxul personalului DDP	<p>-Instruirea personalului și delegarea temporară a responsabilităților către alți colaboratori a permis să fie diminuat la maxim impactul fluxului de personal din cadrul subdiviziunii.</p>
1.5. Fluxul personalului -cheie din cadrul IP CTIF	<p>-Pe parcursul anului 2022 IP CTIF nu a identificat încă o persoană care ar putea acorda asistență colaboratorilor DDP pe domeniul DMFAS.</p>
2. Nerespectarea prevederilor legale	

2.1. Executarea atribuțiilor în mod fraudulos, corupt și necinstit	-Întru exercitarea atribuțiilor de serviciu angajații DDP au obligația să respecte legislația în vigoare. Totodată, în anul 2022 au fost introduse modificări la Codul de Etică și Conduită pentru angajații Direcției datorii publice și membrii comisiilor care au tangență cu domeniul datoriei publice, care au drept scop sporirea integrității acestora.
2.2. Risc de buget de timp	-Colaboratorii DDP s-au ghidat de principiul prioritizării activităților; -Informația a fost verificată prin contrapunere cu alte surse, inclusiv pe verticală, documentele elaborate fiind coordonate și cu alte subdiviziuni ale ministerului/instituției care au tangență cu subiectul abordat; -A fost folosit pe deplin sistemul informațional “E-managementul documentelor și petițiilor”, care a permis reducerea considerabilă a timpului de avizare și promovare a proiectelor de acte normative.
2.3. Nerespectarea prevederilor contractului/acordului de împrumut	-Au fost monitorizate permanent acțiunile aferente programului de suport bugetar, cât și urmărită îndeplinirea condiționalităților prevăzute de program; -Au fost monitorizate condiționalitățile necesare pentru efectuarea debursărilor; -Au fost examinate continuu contractele de împrumut, cât și monitorizate amendamentele existente; -A fost efectuată analiza financiară a companiilor și evaluarea gajului; -Au fost verificate cu strictețe datele de plată scadente conform contractelor de împrumut pentru a evita întârzierile de plăți și achitări de penalități.
3. Infrastructură și tehnologii informaționale	
3.1. Defecțiuni tehnice ale utilajului de lucru (inclusiv viruși)	-În cazul defecțiunii sistemelor DMFAS și TREZ 2, au fost delegate atribuțiile către IP CTIF. Astfel, pe parcursul anului 2022, IP CTIF a asigurat suportul necesar, funcționalitatea și gestionarea rețelei de calculatoare în vederea desfășurării proceselor critice activității DDP.
3.2. Incapacitatea sistemului informațional existent (DMFAS) de a generaliza și furniza informația necesară corect și în termen;	- A fost efectuată cu regularitate validarea sistemului informațional DMFAS în conformitate cu Calendarul de validare al datelor existente; -A fost delegată atribuțiile către IP CTIF, asigurându-se totodată înlăturarea erorilor depistate.

3.3. Tergiversarea de către experții UNCTAD a procedurilor soluționare a erorilor depistate în SI DMFAS	- Pe parcursul anului 2022 au fost depistate probleme la elaborarea prognozelor privind deservirea datoriei, acestea fiind ajustate manual de către utilizator.
3.4. Echipament de lucru insuficient	-Au fost efectuate cu regularitate verificări ale tranzacțiilor aferente împrumuturilor de stat externe pe de o parte cu creditorii externi, pe de altă parte cu unitățile de implementare, cu contrapunerea datelor prezentate de aceștia; -Au fost monitorizate cu regularitate extrasele de cont și zilele de odihnă/sărbătoare a băncilor intermediare cu care BNM conlucrează și prin care are loc efectuarea transferurilor către beneficiarii finali, pentru a nu admite cazuri de tergiversare a plăților.
3.5. Deconectare la rețeaua de curent electric și internet	- Au fost înregistrate sistări a curentului electric, dar a fost utilizat generatorul de energie electric, astfel încât activitățile să nu fie sistate; - Sistarea accesului la internet nu a avut loc, ceea ce a permis desfășurarea activității în mod normal; - Nu a fost sistat accesul la terminalul Bloomberg, ceea ce a permis evaluarea a unui criteriu calitativ al activității derulate de dealerii primari.
4. Subdiviziuni și autorități implicate în proces	
4.1. Prognoze defectuoase ale indicatorilor macroeconomici, care stau la baza estimărilor cadrului bugetar pe termen mediu	-La necesitate, documentele au fost actualizate în concordanță cu ultimele prognoze ale indicatorilor macroeconomici care erau în vigoare în momentul elaborării acestora.
4.2. Prezentarea cu întârziere a informațiilor de către factorii implicați	-Colaboratorii DDP permanent au monitorizat termenii de prezentare a informației de către factorii implicați și au asigurat încadrarea în limitele acestora prin acțiuni de informare/mobilizare despre importanța prezentării informației conforme și în termen.

4.3. Date eronate prezentate de către factorii implicați	-Datele din raportul ”Informația despre creditele ipotecare acordate în cadrul Programului de stat ”Prima casă” generate din SI DMFAS se verifică cu datele din informațiile respective de la băncile comerciale, și în cazul depistării unei discrepanțe, pentru precizarea situației, se contactează executorul respectiv din banca comercială; -În procesul recreditării mijloacelor financiare obținute din împrumuturi externe Î.S., acestea din urmă au prezentat setul de documente conform prevederilor HG nr. 1136/2007, care ulterior au fost coordonate.
5. Incidente când este interzis accesul în sediu ministerului	
5.1. Incendiu, atac, explozie, proteste de amploare	- Pe parcursul anului 2022 acest risc nu s-a materializat, totodată colaboratorii DDP au respectat normele tehnice de utilizare a echipamentelor de lucru.
6. Dezastre naturale regionale	
6.1.Cutremur de pământ	- Pe parcursul anului 2022 riscul respectiv nu s-a materializat.